

Notat

22. februar 2021

Nabohøring - indkomne bemærkninger + kommentarer

Generelle bemærkninger

Rød Glente:

Rød Glente er en ådselsæder, men kan også tage levende bytter (mus, rotter, krybdyr, padder, småfugle mv.). Bestanden faldt i starten af 1900-tallet pga. beskydning og giftudlægning.

<https://dofbasen.dk/ART/art.php?art=02390>

Rød Glente og andre rovfugle påvirkes derfor ikke af emissioner fra en svineproduktion.

Trafik:

Trafiksikkerhed, vejplanlægning, vejvedligeholdelse varetages ikke i miljølovgivningen.

MRSA:

Både Sundsstyrelsen og Fødevarestyrelsen har forholdt sig til MRSA. Statens Serum institut har ikke kunne påvise, at naboer til grisebesætninger er i større risiko for smitte med MRSA end andre borgere (<https://antibiotika.ssi.dk/raadgivning-og-kontakt/raadgivning-om-mrsa398/sporgsmaal-og-svar-om-husdyr-mrsa>). Kommunen har ingen grundlag for at vurderer anderledes.

Indhold

Nabohøring - indkomne bemærkninger + kommentarer	1
1. Fra Hanne Utoft, Hårbyvej 49.....	2
2. Fra Cecilie Hendriksen, Hårbyvej 35a	2
3. Fra Simon Grimstrup	3
4. Fra Benjamin Noer	3
5. Fra Vibeke og Claus Buch, Nygårdsvej 7.....	4
6. Fra Anne Vibeke Muus og Niels Østergaard, Hårbyvej 37	8
7. Fra Tove Nyholm, Alken	11
8. Fra Holger Ø. Mortensen, Bornholm.....	12
9. Fra Karen Marie Hedegaard og Bente Kølle, Hårbyvej 26	13
10. Fra Anne Grete Viborg, Alkenvej 67a.....	13

Dato

22. februar 2021

Sagsnr.: 09.17.19-P19-1-20

Din reference

Irene Paulsen

Tlf: +4587947739

Mobil: 30500988

11.	Fra Jane Lynge Pedersen og Ole Kirkegaard.....	14
12.	Fra Lars Møller Pedersen, Kildebjerg Skovvej 5	16
13.	Fra Anne-Mette Kjær, Hårbyvej 51	16
14.	Fra Daniel Høllsberg	17
15.	Fra Nina og Jeppe Hagbarth Bjerring.....	18
16.	Fra Line Marie Kailali Madsen, Hårbyvej 11	18
17.	Fra Miljøforeningen Dover Sogn.....	20
18.	Fra Hemstokvej 18 og Østermarksvej 7	26

1. Fra Hanne Utoft, Hårbyvej 49

Som beboer og som virksomheds ejer på Hårbyvej 49, vil jeg hermed gerne udtrykke min modstand på at udvide med smågrise/ slagtegrise på Hårbyvej 43.

Vindretningen går ofte denne vej og vil sprede sin meget generende lugt fra et evt. smågrisehold. Mest af alt er jeg bekymret for min virksomhed, som primært er undervisning i blomsterbinding og naturterapi.

Lugtgener vil være uundgåelige og absolut af kritisk karakter for min virksomhed, som jeg i september flyttede til Hårbyvej 49 og

netop havde undersøgt så vidt muligt, at naturen og luften her, er så ugenert af den eksisterende mængde og type dyrehold.

Godkendes ansøgningen, må jeg overveje at flytte fra dette ellers helt fantastiske område.

--

Med venlig hilsen
Hanne Utoft
Blomsterdekoratør

Kommunes bemærkninger:

I den lovgivning, som regulerer husdyrproduktion i Danmark, er fastsat grænser for lugtgene blandt andet til naboer i landzone (uden landbrugspligt på ejendomme). Denne grænse skal overholdes for at kommunen må give godkendelsen.

2. Fra Cecilie Hendriksen, Hårbyvej 35a

Hej Skanderborg kommune

Jeg skriver, da jeg har indvendinger til udvidelse af svineproduktionen på hårbyvej 43.

Jeg ville være meget ked af, hvis denne udvidelse skete. Dette er der flere grunde til.

- jeg er nervøs for den øgede transport med store lastbiler, når min datter selv skal begynde at cykle rundt heromkring. Eller hvis vi generelt er ude at gå en tur. Det er ubehageligt og utrygt for både store og små at møde store lastbiler.

- jeg er bange for at opleve lugtgener, når vinden kommer fra øst. Altså at det på en god sommerdag skal lugte af gris over det hele. Dertil også hvis vi bare er ude at gå eller løbe en tur, og det så bare lugter. Det er bare ulækkert og vil føles som en forringelse af den ellers smukke natur og friske luft.

Teknik og Miljø
Miljøbeskyttelse
Skanderborg Fælled 1
8660 Skanderborg

www.skanderborg.dk

- jeg er også nervøs for, om det kan påvirke vores dejlige natur og dyreliv pga øget ammoniak. Jeg synes, det er sjovt at den røde glente er kommet til Nygaardsskoven, og hvor ville det dog være ærgerligt, hvis den forlod os igen.

Overordnet set ser jeg det som en forringelse af naturen og området, hvis der sker en øget svineproduktion. Det er bare ikke særlig charmerende hverken med større bygninger, griselugt eller flere lastbiler.

Jeg håber, I vil lytte. Det ville være meget værdsat.

Mvh Cecilie Hendriksen
Hårbyvej 35a

Kommunes bemærkninger:

-I miljøgodkendelsen indgår vurdering af transporter til og fra ejendommen. Transport på offentlig vej er reguleret af færdselsloven.

-Der er loven for husdyrbrug fastsat grænser for lugtgener. Det er beregnet i ansøgningssystemet, at den ansøgte produktion overholder disse grænseværdier.

-Vurdering af omkringliggende natur er vurderet i miljøgodkendelsen, og ammoniakemissionen reduceret, således kravet i husdyrbrugsloven overholdes. Rød glente påvirkes ikke ammoniak-emissioner fra svineproduktioner, se generel kommentar i starten.

3. Fra Simon Grimstrup

Til Miljø medarbejder Irene Paulsen

Det er med stor undren, at jeg være vidne til en udvidelse af svineproduktion opad Fredskov, og nyudnævnt urørt skov. I en tid, hvor vi ved, at vi skal udfase denne intensive dyrkelse af kødproduktionen - i det som nærmest minder om "fabrikker", og derfor, hvis man absolut vil have den slags produktion bør placeres i industriområder.

Området har stor rekreativ værdi - og denne vil tydeligt blive forringet ved en står svinebedrift. Lugtgenerne er store - ligesom man kan være nervøs for Ravnsø og det faktum, at svinefabrikken, vil blive placeret ovenpå et beskyttet område for drikkevand.

Jeg håber IKKE, der vil blive givet tilladelse til denne udvidelse, da det vil have store gener for natur, mennesker og evt drikkevand.

MVH
Simon Grimstrup

Kommunens bemærkninger:

Jf. Husdyrbrugloven skal husdyrproduktioner placeres i landzone-område. Påvirkningen af den nærliggende skov og andre naturområder vurderes i miljøgodkendelsen.

Lugt er ligeledes reguleret i husdyrbrugsloven.

Det er et lovkrav at stalde, gyllebeholdere mv. er tætte. De vil derfor ikke påvirke grundvandet.

Anvendelse af husdyrgødning på de dyrkede arealer, er reguleret af national lovgivning, og ligger dermed uden for en miljøgodkendelse af et produktionsanlæg til husdyrbrug.

4. Fra Benjamin Noer

Hej

Jeg vil bakke op om den indsigelse, der bliver gjort mod udvidelsen af svineproduktionen på Hårbyvej 43. Jeg synes ærlig talt ikke, det hører

hjemme at omdanne de smukke, fredede og naturskønne omgivelser til et stort industriområde. Det strider i mod alt, hvad vi ellers prøver at gøre lokalt og nationalt for at give naturen de bedste betingelser og sikre eksempelvis rent drikkevand. Jeg synes, det er at spille højt spil, da det potentielt kan ødelægge tusinder af års fortid og mange hundredes år fremtid - ja, for at opnå en kortsigtet effektivisering og opskalering af et svinebrug?

Mvh.

Benjamin Noer

Kommunens bemærkninger:

Udvidelse af husdyrproduktioner er reguleret i Husdyrbrugsloven, hvilket både fastsætter det niveau af beskyttelse, som Folketinget har sagt er nødvendigt/tilstrækkeligt, og giver en ret til landbruget til at udvide, hvis det fastsat beskyttelsesniveau overholdes.

5. Fra Vibeke og Claus Buch, Nygårdsvej 7

Først spørgsmål til selve rapporten.

Plantegning.

De 3 nye fodersiloer er ikke tegnet på. Hvorfor?

Er der flere ansøgninger, det fremstår uklart? Er dette et helt nyt projekt, altså kun denne ene ansøgning?

Er der flere, vil vi gerne søge aktindsigt i de øvrige ansøgninger.

Kommunens bemærkninger:

Siloerne er på nogle af tegningerne, men ikke alle. Det bliver rettet i den endelige version af godkendelsen. Nej, der er ikke flere ansøgninger på Hårbyvej 43.

Skanderborg Kommune stiller ikke krav til støj og kørsel, så det holdes indenfor nogle aftalte rammer. Kørsel skal forlanges begrænset i weekenden, om aftenen og om natten.

Kommunens bemærkninger:

Der er vilkår til støj, som vil komme i anvendelse, hvis der opstår væsentlige støjgener fra ejendommen. Der kan kun stilles vilkår til transporter på de interne veje, på den matrikel anlægget ligger. Når kommunen stiller vilkår, skal de begrundes. I dette tilfælde ligger der ingen naboer tæt ved tilkørselsvejen, som kan generes af støj og/eller støj fra færdsel på tilkørselsvejen.

Transporter til- og fra ejendommen.

Der er i dag meget dårlige oversigtsforhold til ejendommen, det er nu en meget farlig udkørsel, lige ud til en lille og meget smal, men også meget befærdet vej, og et farligt Y-vejkryds. Til- og frakørsel fra ejendommen skal forlanges ændret, så det bliver mere sikkert, end det er i dag.

I rapporten står der ligefrem, at oversigtsforholdene er gode, men det er faktisk forkert.

Kommunens bemærkninger:

I den endelig godkendelse vil indgå en faglig vurdering af trafikmængden og oversigtsforholdene.

Regnvand fra taget og forholdsordre ved gylleudslip.

Hvor løber det regnvand hen? Der står her i rapporten, at det skal ledes til vandløb. Men der er jo rester af ammoniak fra taget i regnvandet og det vandløb løber direkte videre ned i Ravnsø (naturbeskyttet område).

Teknik og Miljø
Miljøbeskyttelse
Skanderborg Fælled 1
8660 Skanderborg

www.skanderborg.dk

Hvad skal der ske, hvis en gylletank slår læk: Der stilles ikke krav til alarm eller andre tiltag, som forhindrer udslip i at løbe væk og forurene naturen? For gylle i de mængder vil jo forårsage en miljøkatastrofe i området og i Ravnsø eller hvis det når drikkevandsreserverne i undergrunden. Der er tale om virkelig store mængder gylle, hvis det sker: Gl. silo 1 med kapacitet på 800.000 liter, gl. silo 2 med kapacitet på 2.500.000 liter og den nye i ansøgningen med kapacitet på 4.000.000 liter gylle.

Kommunens bemærkninger:

Udledning af regnvand vurderes i en særskilt udledningstilladelse, hvor det vurderes om regnvandet kan udledes og om der skal etableres tiltag fx. til forsinkelse af vandet.

Krav til gyllebeholdere er reguleres i national lovgivning, både udformning, tæthed, installationer, og efterfølgende kontroller af beholderen. Godkendelsen er suppleret med et vilkår om jordvold nord for den nye gyllebeholder.

Lugt.

I det tilsendte skema står der: Meremission på 275 kg Kvælstof (N), det må være forkert udregnet: Når man planlægger at udvide med ca. 300%, så lyder de 275 kg (15% højere lugtgener i forhold til i dag), som en meget lille stigning i meremission (virker som forkert udregnet?). Hvad er sanktionen fra Skanderborg Kommune, hvis det nye lugt-tal overskrides (konsekvens), og hvor ofte tjekkes det? Kan vi direkte tilkalde Kommunen, ved overtrædelse af lugtniveau? Vi har aldrig meldt noget om griselugt tidligere, findes der et link på kommunens hjemmeside, til det?

Vi har boet her i godt 15 år – ca. 900 m i lige linje fra Hårbyvej 43, og vi har aldrig før været plaget af griselugt. Men det sidste år har vi meget ofte – også aften og nat, haft så stærk lugt af gris her, at vi ikke har kunnet have vasketøj ude eller opholde os ude eller have vinduerne åbne. Så det sidste år har vi været meget generet af lugten. Hvis produktionen bliver 3 dobbelt, vil lugtgenerne jo også blive meget forøget.

Værdien på vores huse bliver væsentlig forringet. Dækker Skanderborg Kommune det tab?

Kommunens bemærkninger:

Kvælstof emission og lugt emission er to forskellige beregninger.

Ammoniakemissionen vil i det nye staldanlæg blive reduceret betydeligt med gylleforsuring. Dette er baggrunden for den meget begrænsede stigning i ammoniakemissionen.

Kriterier for lugtgener er fastsat i Husdyrbrugloven. Lugtemission og spredning af lugt er beregnet i ansøgningssystemet og fremgår af godkendelsen. Alle genekriterier er overholdt.

Der står, at vi ingen IV arter har i området, men det er faktisk forkert, for dem har vi flere af:

- Vi har læst på nettet om den store vandsalamander i vandhullerne, rundt omkring Hårbyvej 43.
- Vi har ynglende rød glente i skoven (vi har video fra 2020, hvor de voksne flyver rundt her).
- Vi har set isfugl, nede i Sophiendal skoven v/Ravnsø.
- Vi har ynglende stor hornugle i skoven (vi har billeder af 3 ugle unger 2020), 100 m fra naboens §3 område.
- Vi har set havørn flere gange flyve hen over her.

Så vi har faktisk flere IV arter her i området, som er beskyttet efter EU's naturbeskyttelsesdirektiver.

Jeg har fundet dette via Skanderborg Kommunes egen hjemmeside

<https://www.skanderborg.dk/erhverv/natur-miljoe-og-affald/natura-2000>

Så finder man dette link, hvor de ovennævnte arter er nævnt ved navn:

<https://mst.dk/natur-vand/natur/natura-2000/natura-2000-omraaderne/beskyttede-arter-og-naturtyper/>

Teknik og Miljø
Miljøbeskyttelse
Skanderborg Fælled 1
8660 Skanderborg

www.skanderborg.dk

Kommunens bemærkninger:

Stor vandsalamander er vurderet i udkast til miljøgodkendelse.

Rovfugle, som rød glente, ugler og ørne og deres levesteder påvirkes ikke af emissioner fra husdyrbrug, se bemærkning i starten af dette notat.

I ansøgning står der:

- Afhentning af dyr til slagteri stiger fra 26 til 78 (stiger 300%)
- Udkørsel af gylle stiger fra 252 til 388 (stiger 54%)

Det virker som et lille skøn, for når griseproduktionen stiger med 300%, så må gylle kørsel også stige mere (54% er en meget lille stigning?). Markerne omkring kan jo ikke aftage alt den gylle fra den store produktion, så derfor skal den køres længere væk. Så tallet må være større, end nævnt i skema (?). Opfyldes arealkrav i forhold til husdyrhold, for udbringning af mere gylle?

Antal kørsler med store maskiner og redskaber på vejene vil jo blive påvirket af, at der er 4 gårde i fællesskabet. Der står, at de eksisterende stalde tages ud af drift, men markerne skal jo stadig drives i fællesskab med resten af gårdene. Alt vil blive flyttet rundt efter behov, selvfølgelig, det giver stordrifts fordele. Men det vil give meget mere kørsel generelt, formentlig meget mere end i ansøgningen. Har Kommunen planer om at forstærke/udvide de smalle gamle veje Hårbyvej og Hemstokvej, så vejene kan modstå belastningen fra de mange tunge køretøjer til- og fra gårdene og området? Vejene skal opgraderes meget, for at kunne holde til det her. Er det taget med i kommunens overvejelser?

Områdets veje bliver i dag brugt flittigt af bløde trafikanter: Skolebørn – gående og cyklende – for dem bliver det til meget farlig skolevej, rammer alle cyklister, motionister - gående som løbende.

Vil Skanderborg Kommune sikre, at der bliver etableret cykel- og gangstier, så de bløde trafikanter kan færdes trygt? Som det er i dag, er vejene små, gamle og smalle, og ikke beregnet til så meget tung trafik med kæmpestore maskiner.

Kommunens bemærkninger:

Der er ikke nødvendigvis en sammenhæng mellem antallet af transporter med grise og produktionen af grise, det afhænger af, hvor mange der køres med pr. gang.

Den beregnede mængde af gylle ved den ansøgte produktion svarer til 388 transporter ved vogne der kan tage 20 tons ad gangen.

Kommune har ikke grundlag for at tro, at trafikmængden bliver væsentlig større end angivet i den miljøtekniske redegørelse.

Vedligeholdelse af de kommunale veje og etablering af cykelstier, og trafiksikkerhed i almindelighed er ikke en del af en miljøgodkendelse.

Vi kan ikke se præcist hvor mange grise der egentlig er planer om, der skal produceres i fremtiden (?).

- Der står, at der i dag er tilladelse til at producere (20.000 + 4.300 stk.) 24.300 i alt. Jeg kunne ikke finde den oprindelige tilladelse, der må være givet til den nuværende produktion. Har kommunen den tilladelse? Er der fulgt op på den oprindelige tilladelse - ved kommunen om f.eks. om krav til f.eks. husdyrhold/arealkrav bliver opfyldt og hvor mange grise der egentlig bliver produceret der i dag?
- Der ansøges om Flexgruppe, smågrise og slagtegrise, men ikke noget bestemt antal på fremtidig produktion (?). Afhentning til slagteri stiger med 300% i skema. Er det så 24.300 x 3, så det er ansøgning om tilladelse til 72.900 producerede grise i alt?
- Andet sted/skema står der producerede enheder/m² på 19,83. Bliver det ganget med 2.600 m², så når udregningen op på 51.558 grise?

Teknik og Miljø
Miljøbeskyttelse
Skanderborg Fælled 1
8660 Skanderborg

www.skanderborg.dk

- I samme skema står der transporter, dyr, antal/m² på 0,04, ganget med 2.600 m² giver det 65.000 grise?

Så hvad er estimeret maksimum produktion (hvad søges der egentlig om tilladelse til, her i ansøgningen)?

Kommunens bemærkninger:

I 2017 blev loven, som regulerer godkendelse af husdyrbrug i Danmark ændret, således at det fra 1. august 2017 er produktionsarealer der godkendes, ikke et bestemt antal dyr. På det godkendte areal, må der produceres det mulige, så længe dyrevelfærdsreglerne overholdes (Fødevarestyrelsen er myndighed på dette område). I dette tilfælde formentlig 15-20.000 slagtesvin.

Den tilladte produktion i dag er 20.000 smågrise (dvs. op til 30 kg) og 4.300 slagtesvin (dvs. 30- ca. 110 kg). At dette overholdes kontrolleres ved jævnlige tilsyn.

Jeg havde min barndom her. Mine forældre havde stedet fra 1965 og til 2005, hvor vi overtog. Der har aldrig lugtet af gris. Vi har selv ejet ejendommen i 15 år. Vi bor på landet og selvfølgelig er der gener fra landbrugsdrift med gylle, markstøv, støj, mange fluer osv. af og til, det ved vi. Men det sidste års tid har vi desværre haft mange lugtgener fra gris, det har vi ikke oplevet tidligere. Der er sket en ændring det sidste års tid, så vi er meget bekymrede for øgede lugtgener, hvis produktionstallet af grise nu skal tredobles.

Det lugter af- og til, både omkring stuehuset, oppe på vores §3 område og nede i Nygårde skoven, når vi går tur. Så det påvirker allerede nu vores aftener i haven, ved grillen og vasketøjet kan ikke hænge ude, som der plejer. Vi ønsker ikke, at de lugtgenerne blive forværret. Tagene hos os er blevet grønne på nordsiden, det tyder på bedre vækstbetingelser for algevækst/mos, måske pga. af øget ammoniak i luften omkring os. Vi har ikke tidligere haft grønt på stuehuset, der fik nyt ståtag på i 2003.

Med en udvidelse så stor, så frygter vi også for meget mere kørsel på vejene med de store maskiner. Kørsel fordelt hen over mange af døgnets timer. Med mindre Skanderborg Kommune stiller krav og kræver kørslen foregår indenfor nogle forud bestemte tidsrum, så generne minimeres.

Kommunens bemærkninger:

I husdyrbrugloven er fastsatte lugtgenekriterier, som den ansøgte produktion skal overholde. Beregninger i ansøgningssystemet viser, at disse kriterier overholdes.

Ammoniakfordampningen begrænses via gylleforsuring-

Kommunen kan kun stille vilkår på den matrikel, hvor anlægget ligger. For at gøre det, skal der være en begrundelse.

Politisk spørgsmål: **Hvad er Skanderborg Kommunes fremtidige natur og miljøpolitik egentlig - for vores lokalområde?**

Er det vigtigst med intensiv griseproduktion eller skal vi fastholde produktionen på et acceptabelt niveau, så man beskytter- og kan færdes i vores fantastiske natur/miljø uden de store gener. Så vi kan være her alle sammen. Det behøver ikke at være hos os lokalt, at Kommunen planlægger flest producerede svin pr. indbygger. Den rekord er ikke en Skanderborg Kommune bør gå efter, i dette tætbefolkede område.

Vi har selv et §3 naturbeskyttet område, et biologisk overdrev på vores øverste mark. Hvad betyder ammoniak lugt for det område? Vi kan jo lugte gris i dag, så udvides der med 300%, så frygter vi for naturen hos os. Der er flere af disse §3 områder lige omkring os, dem skal der vel tages hensyn til?

Det undrer os, at Skanderborg Kommune **med den ene hånd** udpeger flere §3 områder her, samt freds- og urørt skov og også

Teknik og Miljø
Miljøbeskyttelse
Skanderborg Fælled 1
8660 Skanderborg

www.skanderborg.dk

reklamerer med den flotte golfbane, vandreruter (trampestier mellem Aarhus og Silkeborg), søerne omkring osv. Ry/Kildebjerg/Javngyde/Alken/Firgårde/Nygårde/Veng/Svejstrup, og mange kommer også langvejs fra og benytter skovene og området dagligt. Der motioneres og hygges, naturen bliver brugt til fods, på hest og cykel. Der er også flere beskyttede dyre arter og drikkevandsreserver, der skal tages hensyn til i området.

Med den anden hånd vil kommunen (måske) give tilladelse til en stor udvidelse af griseproduktion, blot 2 marker væk fra os, og det vil ramme/påvirke alt det førnævnte, samt det vil blive vanskeligere at sælge byggegrunde, tiltrække nye borgere til Kommunen, og nuværende ejendomme omkring os vil falde i værdi. Skolevejene bliver farligere, cyklisterne mere udsatte - hvis vi får meget mere tung trafik rundt på de små gamle og smalle veje.

Det hænger bare ikke sammen, når man ser på hele lokalområdet overordnet:

- Hvad er helhedsplanen for området?
- Hvad ønsker Kommunen skal op- eller nedprioriteres?

Samtidig har vi bekymring for det generelle helbred. Vi har naboer med astma gener, måske pga. noget der bliver båret rundt i luften fra nuværende grise produktion (?). Det er så vidt vi ved ikke undersøgt.

Hvad med mutationer, der tales meget om svineinfluenza H1N1 osv., At vi kommer til at opleve udbrud, der starter fra svin, muterer, så de angriber mennesker. Vi risikerer meget store smitteudbrud, der rammer os/samfundet, på samme måde eller værre end det der sker nu med Corona. Ligesom Covid-19 smitten fra minkfarme bredte sig fra dyr til mennesker. Meget tyder på, at det kun er et tilfælde, at der ikke endnu har været en pandemi med smittespredning fra grise til mennesker.

<https://www.maskinbladet.dk/artikel/68509-ny-virus-i-grise-kan-ende-med-pandemi>

<https://nyheder.okologi.dk/mark-og-stald/forskere-finder-ny-virus-der-baeres-af-grise-og-kan-smitte-mennesker>

Kommunens bemærkninger:

Administrationen har ingen bemærkninger til politiske tilkendegivelser.

Kommunen planlægger ikke, hvor der skal være/ikke være svineproduktion, men er forpligtiget til at behandle de ansøgninger vi modtager. Hvis det ansøgt projekt lever op til kriterierne i loven, kan kommunen ikke give afslag.

Med venlig hilsen fra Vibeke og Claus Buch, Nygårdsvej 7, 8680 Ry.

6. Fra Anne Vibeke Muus og Niels Østergaard, Hårbyvej 37

Nabohøring om udvidelse af produktionsarealet til produktion af smågrise og slagtesvin på Hårbyvej 43, 8680 Ry

Vi skriver til jer, da vi allerede i dag har mange gener fra både Hårbyvej 43 og Østermarksvej 11. Da de har samme ejer, og ligger i en afstand af ca 900 meter fra hinanden er vi nødt til at nævne begge adresser. Har boet på Hårbyvej 37, 8680 siden 1976 så kender vi alt til hvor dejligt her kan være. Først efter nye ejeres overtagelse i år 2006/7 af Hårbyvej 43 er der langsomt kommet ændringer med diverse gener til følge. Disse ejendomme vil fremover kunne producere 120.000 svin pr år. Tænk jer godt om!

Kommunens bemærkninger:

Vi skal behandle de ansøgninger vi modtager, og hvis de lever op til kravene i husdyrbrugloven, skal vi give godkendelsen.

Det fremgår ikke, hvor antallet 120.000 svin kommer fra, men det er ikke i korrekt. Efter den gældende husdyrbrugslov godkendes et produktionsareal, hvor landmanden må producere det der er muligt inden for

Teknik og Miljø
Miljøbeskyttelse
Skanderborg Fælled 1
8660 Skanderborg

www.skanderborg.dk

dyrevelfærdsreglerne. I dette tilfælde vil det blive ca. 45 -50.000 slagtesvin og derudover ca. 15-20.000 smågrise (op til 30 kg), på de to nævnte ejendomme til sammen.

Angående: Udvidelse af svineproduktion ved opførelse af stald på 3.200 m² samt ekstra gyllebeholder på 4.000 m³ på ejendommen Hårbyvej 43, 8680 Ry

Den ansøgte stald og gylleanlæg vil komme til at ligge lige syd for Ravnsøskoven. Her benævnt Nygårde Skov, indenfor en afstand af 230 meter fra skovkanten. Normalt er skovbyggelinien 300 meter. Fra skovkanten fører en slugt med et kraftigt fald på over 6 grader ned gennem Nygårde Skov till Ravnsø. I tilfælde af udslip/uheld vil gylle kunne løbe direkte ned i Ravnsø og videre ud i Gudenåsystemet. Tør Skanderborg Kommune løbe den risiko?.

Kommunens bemærkninger:

Bygninger der er erhvervsmæssige nødvendige for landbruget, er undtaget skovbyggelinjen. I husdyrgødningsbekendtgørelsen er regler, som fastsætter hvordan gyllebeholdere i risikoområder skal sikres, og hvad risikoområder er. Godkendelsen er tilføjet et vilkår om jordvold nord for den nye gyllebeholder.

Anlægget

Svineproduktion finder sted i dag i 4 eksisterende stalde kaldet 1, 2,3,4, som tages ud af drift ved godkendelse til projektet.

- Hvornår ophøre driften i disse 4 stalde, og vil det være endeligt ophør af svineproduktion i disse samt nedrivning?

“Med godkendelsen er der en frist på 6 år til at gennemføre det ansøgte projekt, men da der ikke skal opføres nye bygninger eller ændres i det bestående anlæg!” Hvordan skal det forstås?? vil godkendelsen være udnyttet ved meddelelse af godkendelse til projektet (det står der i udkastet) og alle vilkår i den eksisterende godkendelse tilladelse falder herefter bort.

- Her står jo at der ikke skal opføres nye bygninger eller ændres i bestående anlæg?? Hvordan skal disse to modsigende afsnit forstås?

Kommunens bemærkninger:

Vi kan ikke genfinde det tekstafsnit der er refereret til, om der ikke skal opføre nye bygninger. Det skal der. Og når de er opført vil hele produktionen fremover foregå i det nye anlæg.

Efter godkendelsen er givet, er der 6 år til at gennemføre projektet og sætte dyr i den nye stald. Når der sættes dyr i den nye stald, er den nye godkendelsen trådt i kraft, og så må der ikke længere være dyr i de hidtidige stalde. Der er ikke krav om at bygninger skal rives ned. Hvis der kan finde en anden anvendelse til i disse bygninger, er der ikke noget i vejen med det.

Konsekvenser for omboende, natur og miljø

Lugt

Lugten afgives fra ventilation , gylleomrøring og transport.

Vi naboer er allerede plaget af lugt fra svinebrugene på Hårbyvej 43 samt Østermarksvej 11, og det er det samme når der køres gylle ud. Der er få teknikker optaget på teknologilisten til reduktion af lugtemission. Krav til lugt er i denne ansøgning oplydt uden krav til reduktion.

- hvorfor har vi her på Hårbyvej 37 så kraftige lugtgener ved vind fra øst, eller når vi spadserer forbi Hårbyvej 43? Eller fra syd øst fra Østermarksvej 11?

Kommunens bemærkninger:

Teknik og Miljø
Miljøbeskyttelse
Skanderborg Fælled 1
8660 Skanderborg

www.skanderborg.dk

Lugtgenekriterierne er fastsat i Husdyrbrugloven. Ved enkeltboer i landzone er lugtgenekriteriet 15 OU/s, hvilket er en betydelige lugt. I landzonen, kan der således nemt være lugt at svineproduktion samtidig med at lugtgenekriterierne er overholdt.

Trafik, støv og støj

Vi naboer vil så få endnu flere lugt- støv- og støjgener når de store gylletransporter kommer farende forbi vores ejendomme. Det er jo kun små kommuneveje. Og med den hurtige kørsel af disse store køretøjer må vi vejfarende bare ud i rabatten eller helt ud i marken. Vejrabatterne bliver selvsagt kørt i smadder og dermed ødelægges rabatternes flora og fauna. Altsammen noget som ikke bør berøre naboerne, som der skrives på side 35.??

Det er ikke kun på den private grusvej at transport foregår, men også på Hårbyvej og Hemstokvej og det kan mærkes. Y-krydset hvor de to veje mødes kan være svært overskueligt fra gårdens østlige udkørsel.

Kommunens bemærkninger:

Trafikplanlægning og trafiksikkerhed kan ikke reguleres i en miljøgodkendelse. Dette hører under færdselsloven, og håndhæves af politiet.

Støv kan afgives fra ventilation og transportkørsler. Hermed er der stor fare for MRSA-smitte. Det er bekymrende.

Kommunens bemærkninger:

Både Sundsstyrelsen og Fødevarestyrelsen har forholdt sig til MRSA. Statens Serum institut har ikke kunne påvise, at naboer til grisebesætninger er i større risiko for smitte med MRSA end andre borgere (<https://antibiotika.ssi.dk/raadgivning-og-kontakt/raadgivning-om-mrsa398/sporgsmaal-og-svar-om-husdyr-mrsa>). Kommunen har ingen grundlag for at vurderer anderledes.

Tiltag til at begrænse miljøpåvirkninger

Punkt 9: Der er udarbejdet en beredskabsplan for husdyrbruget, som skal sikre, at forurening i forbindelse med et evt. uheld begrænses mest muligt? Hvordan? Hvad med gylleudslip, som kan sive direkte ned til Ravnsø, Slugten nord for gården har et kraftigt fald ned gennem Nygårde Skov til Ravnsø. Gad vide hvad en en forurening her vil betyde for Gudenåsystemet.?

Vandforsyning.

Ejendommen forsynes med vand fra vandforsyningsanlæg. Det fremgår ikke om det er fra privat boring og/eller offentlig boring.?

Kommunens bemærkninger:

Det er fra et privat vandforsyningsanlæg

Vaskeplads

Ejendommens vaskeplads har afløb til gyllebeholder. Ganske vist må landbrugsmaskiner ikke vaskes her, kun landbrugsredsaber.? De kan også afgive gift til gylletanken.

Kommunens bemærkninger:

På svinebedrifter skal transporter kunne rengøres.

Erhvervsmæssig nødvendighed

Hvor kan det ansøgte staldbyggeri være nødvendig , når der ingen ændringer er i eksisterende anlæg. Eller hvad skal der ske med de eksisterende bygninger 1,2,3,4??

Kommunens bemærkninger:

Teknik og Miljø
Miljøbeskyttelse
Skanderborg Fælled 1
8660 Skanderborg

www.skanderborg.dk

Hvis man er svineproducent, er det erhvervsmæssigt nødvendigt med en svinestald og tilhørende anlæg (siloe, gyllebeholder mv.).

Landskab

I rapporten nævnes ikke Nygårde Skoven som ligger lige nord for gården. Det er her der er et fald i terræn på ca. 6 grader ned til Ravnsø?

Kommunens bemærkninger:

Ammoniak påvirkning af skoven nord for ejendomme er vurdereret i udkast til godkendelse.

Ammoniakemissionen er reduceret så mer-depositionen bliver maksimalt 1 kg N/ha/år, svarende til muligheden i Husdyrbrugloven.

Hvorfor er det nødvendigt med en så stor forøgelse af svinebesætningen. Forsker og professor Poul E. Jensen Siger , at det er nødvendigt at reducere husdyrproduktionen på grund af CO₂-udfordringen. Der spises allerede i dag mindre kød. Har Danmark overhovedet brug for alle de svin?

Herude I Dover Sogn vil vi gerne leve i et rent og sundt miljø. Naturen og vi ønsker ikke at blive generet af mere lugt, støv og støj. Næh, kom ud i det virkelige liv og se, lugt og hør hvordan det er.

Husk! Tal på papir er taknemmelige.

Med venlig hilsen
Niels J. Østergaard og
Anne Vibeke Muus
Hårbyvej 37
8680 Ry

7. Fra Tove Nyholm, Alken

Til Skanderborg Kommune.

Jeg vil hermed sende en klage over udvidelse af svineproduktionen i Dover Sogn.

Se på lille Danmark: Vi producerer dobbelt så mange svin som vores befolkningstal. Vi er et relativt tætbeholdt land og vi er det andet mest opdyrkede land i verden.

Tiden er til at se på helheden og tage alvorligt fat i forureningen af naturen. Det gælder vores overlevelse. Der skal dyrkes mere grønt, mindre kød, og naturen skal have mere plads.

Dette er ikke blot for at vi kan hygge os med gåture og hundeluftning. Det er nødvendighed.

Jeg opfordrer indtrængende til at disse planlagte udvidelser af svineholdet på Hårbyvej 43 bliver stoppet.

Bedste hilsner fra Tove Nyholm, Alken

Kommunens bemærkninger:

Teknik og Miljø
Miljøbeskyttelse
Skanderborg Fæled 1
8660 Skanderborg

www.skanderborg.dk

Husdyrproduktionen i Danmark reguleres i Husdyrbrugloven, vedtaget i Folketinget. Det er kommunens opgave, at administrere denne lov.

8. Fra Holger Ø. Mortensen, Bornholm

Til

Miljøafdelingen Skanderborg Kommune

Skanderborg Fælled 1, 8660 Skanderborg

Att.: Miljømedarbejder Irene Paulsen, Skanderborg Kommune

Vedr. **Bemærkning til Hårbyvej 43**

De seneste 10 år har jeg fulgt udviklingen omkring landbruget i Skanderborg Kommune. Jeg har boet i den del af Østjylland i 20 år og kender området nøje. Ikke mindst området Bjertrup, Svejstrup, Hårby og Dover. Det ellers flotte istidslandskab har forvandlet sig til et egentligt industriområde for svin. Hele området er tilsvinnet med gylle, kunstgødning og pesticider, og de facto ved at blive helt ødelagt. Biodiversiteten er mere end truet.

Derfor skal der IKKE gives tilladelse til flere slagtesvin i det område af Skanderborg Kommune.

- Naboer til de store svinefabrikker i området lider allerede under alt for meget støv, støj og stank.
- Ejendomspriserne på boliger styrtdykker.
- I selve rapporten om svineudvidelsen er der mangelfuld beskrivelse af påvirkningen af Hemstok og Nygårde Skove. Svinefabrikken ligger for nær Ravnsø.
- Området har vigtige grundvandsressourcer.
- Den kommende svinefabrik vil komme 200 meter fra fredskov og 400 meter fra en urørt skov.
- Den kommende svinefabrik vil øge faren for at påvirke naboer med sundhedsskadelige påvirkninger - herunder resistente MRSA-bakterier - og muligvis også yderst uheldige virus fra svin etc.

Flere produktionsdyr i dette område er en tikkende bombe under folkesundheden.

Der foreligger nu nye retningslinjer fra Regeringens side til de respektive kommuner, hvori det med al tydelighed fremgår, at de enkelte kommunalbestyrelser / embedsværk har lovhjælp til at vurdere om det er miljømæssigt forsvarligt at give tilladelse til flere svineudvidelser.

Det må derfor være Skanderborg Kommunes fornemmeste pligt at forhindre, at der kommer flere svin i det bemeldte område.

Venlig hilsen

Holger Ø. Mortensen, Smedevej 6, 3730 Bornholm

Kommunens bemærkninger:

Teknik og Miljø
Miljøbeskyttelse
Skanderborg Fælled 1
8660 Skanderborg

www.skanderborg.dk

Husdyrproduktionen i Danmark reguleres i Husdyrbrugloven, vedtaget i Folketinget. Det er kommunens opgave, at administrere denne lov.

Dyrkning af markerne reguleres af national lovgivning, og ligger dermed uden for miljøgodkendelser af anlæg til husdyrproduktion (dette blev skilt ad ved lovændring i 2017).

Vurdering af ammoniakpåvirkning af skoven nord for det ansøgte anlæg indgår i miljøgodkendelsen.

9. Fra Karen Marie Hedegaard og Bente Kølle, Hårbyvej 26

Hørings svar vedrørende udvidelse af svineproduktion på Hårbyvej 43.

Att. Miljømedarbejder Irene Paulsen, Skanderborg Kommune

Da vi i 2003 valgte at flytte til Ry Kommune og købe hus på Hårbyvej 26, var det fordi det var et naturskønt og fredeligt område, og vi var på forhånd opmærksomme på at der ikke skulle være store landbrug med generende gylletanke i nærheden.

Siden da er der sket udvidelser af svineproduktionen og nu søgt yderligere udvidelser på Østermarksvej og Hårbyvej 43. Vi har allerede nu gener af lugt fra stalde, gylletanke og gyllekørsel på vejen, og med de planlagte udvidelser forudser vi endnu flere lugtgener og en voldsom belastning på vejen tæt forbi vores hus fra store køretøjer med svin, gylle og foder. Vi frygter også at vi kan få sværere ved at sælge huset, når vi engang skal flytte herfra.

Den planlagte udvidelse på Hårbyvej kommer til at ligge tæt på skoven og Ravnsø, og vi mener ikke at produktionsanlæg i den størrelse bør kunne opføres så tæt på de store naturværdier i området, hvor vi og mange fra Ry og omegn nyder at færdes. Anlægget vil være dominerende i landskabet og i trafikken på vejen, som ud over lokal trafik mest bruges af løbere og cyklister, både turister og motionister, samt ryttere og folk på golfbanen tæt herved, og de kommer alle i fare på den smalle vej.

Derfor håber vi at byrådet vil benytte sin mulighed for at give afslag på de ansøgte udvidelser.

Med venlig hilsen

Bente Kølle og Karen Marie Hedegaard
Hårbyvej 26, 8680 Ry

Kommunens bemærkninger:

I husdyrbrugloven er afskæringskriterier for, hvor meget et husdyrbrug på påvirker naturen (ammoniakdeposition). Dette beregnes i ansøgningssystemet og skal overholdes, for at kommunen må give godkendelse til anlægget.

Trafiksikkerhed er ikke en del af miljølovgivningen. Miljø- og Fødevarerklagenævnet har tidligere afgjort, at landzonen er landbrugets arbejdsområde og som nabo skal man derfor tåle visse ulemper. Kommunalbestyrelsen har kun mulighed for at give afslag, hvis anlægget ikke lever op til beskyttelsesniveauerne i lovgivningen.

10. Fra Anne Grete Viborg, Alkenvej 67a

Jeg vil gerne tilslutte mig klage over påtænkt etablering af stor grisefarm i Dover sogn.

Tiden er ikke til stordrift af svineproduktionen.

Tiden er til små brug med økologiske svinebesætninger med megen mindre miljøbelastning.

Side 13 af 39

Teknik og Miljø
Miljøbeskyttelse
Skanderborg Fælled 1
8660 Skanderborg

www.skanderborg.dk

Det er jo i vor alles interesse at mindske miljøbelastning og få mindre udledning af kvælstof.
Mvh Anne Grete Viborg
Alkenvej 67a

Kommunens bemærkninger:

Husdyrbrugloven er vedtaget af Folketinget og gælder både store og småhusdyrbrug, og økologiske og konventionelle.

11. Fra Jane Lynge Pedersen og Ole Kirkegaard

Hørings svar vedr. udkast til miljøgodkendelse af Hårbyvej 43, 8680 Ry

Med de foreliggende miljøgodkendelser, for både Hårbyvej 43 og Østermarksvej 11, er der således udsigt til mere end en fordobling af svineproduktionen til 122.000 svin, svarende til ca. 85 svin pr. indbygger i Dover sogn alene, for disse produktionsenheder beliggende med 900 meters afstand.

Med en fordobling af svineproduktionen må det forventes, at både til- og frakørsel ifm. foder, dyr og ikke mindst gylle, må stige væsentligt. Hertil kommer, at med den forøgede gyllemængde, må udbringningen skulle ske på lang afstand, idet man må formode, at svineproducentens nærliggende jorder allerede er udnyttede.

Samlet set, må man på den baggrund forvente en væsentlig udvidelse af erhvervstransporter af både foder, dyr og gylle på de nærliggende vejsystemer. De må umiddelbart omfatte Hårbyvej mod Ry, Hårbyvej mod Hårby og Hemstokvej mod landevejen mellem Skanderborg og Ry.

Vores ejendom er beliggende Hårbyvej 47-49 i Hemstok, og vil således ligge direkte op til en af disse transport-årer. Allerede i dag, er der megen tung trafik og med en udvidelse af denne, vil dette udgøre en trussel for alle de gående, cyklende og ridende, som der kommer mange af, gennem Hemstok. Vejen er i forvejen underdimensioneret ift. den eksisterende trafik af såvel tunge - som bløde trafikanter og rabatterne er konstant ødelagte og opkørte. Desuden er udsynet dårligt, i svingene gennem Hemstok by. Denne problematik vil forværres væsentligt, såfremt ovenfor nævnte forøgning af trafikmængden bliver en realitet. Vores kampesten understøttede lade fra 1857 er beliggende op ad Hårbyvej. Der er tidligere udført reparationer af laden, som følge af revner. Det er vores opfattelse, at yderligere belastning af vejen med tung trafik, vil medføre en væsentlig øget risiko for yderligere og mere omfattende skader, på denne bevaringsværdige lade.

I forvejen er vi generede af ammoniakdampe og den medfølgende ubehagelige lugt af svin, når vinden er i vest. Vi

Teknik og Miljø
Miljøbeskyttelse
Skanderborg Fælled 1
8660 Skanderborg

www.skanderborg.dk

forestiller os, at denne vil forværres væsentligt, såfremt en udbygning af svinebesætningen gennemføres.

Vores ejendom er beliggende ekstremt naturskønt, i kanten af Hemstok skov. I denne skov findes flere fredede dyrearter, som vi kan være meget bekymrede for, hvis en svineproduktion nær denne skov, øges. Det er vores opfattelse, at svinefabrikker af denne art ikke hører hjemme i skovkanten, i umiddelbar nærhed af dyrearter som rød glente og salamandere.

Som vi kan se, placeres det ansøgte nybyggeri, ovenpå en eksisterende adgangsvej til skoven (Matrikel nr. 45). Er der således ansøgt om nedlæggelse af denne vej, med tidligere offentlig adgang? I så fald, ønsker vi at påklage denne nedlæggelse. I forhold til en udvidelse af den eksisterende svinebesætning og dennes ammoniakudledning, er vi dybt bekymrede for de sundhedsmæssige konsekvenser dette kan have, for os som beboere. Udover denne risiko for helbredsmæssige forringelser, er vi naturligvis også meget bekymrede for værdisætningen af vores ejendom. Vi ser os meget uforstående overfor, at vi som naboer skal betale prisen for svinefabrikkens øgede omsætning, med forringelser af ejendomsværdi og helbred. Således indgiver vi hermed vores indsigelse mod projektet.

Med venlig hilsen

Jane Lynge Pedersen & Ole Kirkegaard Pedersen

Hemstok Vestergaard

Hårbyvej 47-49

Hemstok

8660 Skanderborg

Kommunens bemærkninger:

Trafiksikkerhed og vejvedligeholdelse er ikke en del af en miljøgodkendelse.

Lugtspredning beregnes i ansøgningen, og kriterierne skal overholdes, for at kommune må give godkendelsen.

Påvirkning af både skov og beskyttede dyrearter er vurderet i miljøgodkendelsen.

Vi er ikke klar over hvilken matr. 45 der tale om. Der er ingen veje, der hvor det nye anlæg er planlagt.

Det er dyrket mark i dag.

Teknik og Miljø
Miljøbeskyttelse
Skanderborg Fælled 1
8660 Skanderborg

www.skanderborg.dk

12. Fra Lars Møller Pedersen, Kildebjerg Skovvej 5

I forlængelse af det nærværende udkast til miljøgodkendelse af Hårbyvej 43, 8680 Ry har jeg følgende bemærkninger.

Skanderborg kommune opfordres til aktivt at tage stilling til ønsket om markant udvidelse af bedrifterne på hhv. Hårbyvej 43 og Østermarksvej 11 set under et, under tydelig hensyntagen til den overordnede udvikling i området. Størrelsen af de ønskede anlæg svarer hver for sig til en stor industriel produktion, og samlet set udgør de to bedrifter i udvidet form en meget voldsom påvirkning af det omkringliggende miljø og landskab. En så markant udvidelse af faciliteter, produktion, transport og miljøpåvirkning kan på ingen måde være i trit med kommunens tidligere kommunikerede ønsker om Ry og omkringliggende landsbyer som et velfungerende område med meget stor vægt lagt på rekreativ udnyttelse af naturen. I tillæg hertil noterer jeg mig, at vi beboere på Kildebjerg Ry allerede i dag oplever endog meget store gener fra grønne belægninger på facader og tage stammende fra luftbåren ammoniak - det må antages at øges kraftigt ved de ønskede udvidelser.

Med venlig hilsen

Lars Møller Pedersen
Kildebjerg SKovvej 5
8680 Ry

Kommunens bemærkninger:

Da der er tale om to adskilte anlæg skal de vurderes hver for sig. Husdyrbrugloven sætter ikke grænser for størrelsen på de anlæg der søges om, lovens sætter grænser for hvilken påvirkning anlæggene må have; lugt til naboer og ammoniak til natur.

Ansøgningen og den beregnede ammoniakemission fra Hårbyvej 43, som denne høring handler om, kan ikke beregnes at kunne direkte påvirke områder 2 km væk (beregningen er foretaget til et naturpunkt, men kunne være andre steder).

13. Fra Anne-Mette Kjær, Hårbyvej 51

Til Skanderborg Kommune
Miljømedarbejder Irene Paulsen

Vi vil herved gøre vore indsigelse med udvidelsen af svinefarm på Hårbyvej 43.

Vi bor selv på Hårbyvej 51, altså meget tæt på Hårbyvej 43.

Det punkter vi især hæfter os ved og ønsker at gøre indsigelse omkring er:

- Der er allerede en meget stor produktion af svin i området, alt for stor i forhold til området, og der er allerede meget store lugt gener især om foråret. Samtidig er vejene allerede særdeles belastede, af de meget store og tunge landbrugsmaskiner. Vi er som tætte naboer, også meget bange for de MRSA resistente bakterier, der kan komme fra svine bedrifterne i området.

- Vi er uforstående overfor, at man kan give tilladelse til, at etablere store gylletanke, faktisk på et af områdets højeste beliggende områder. Så områdets varetegn fremadrettet blive de store høje gylletanke, hvilket i den grad ødelægger herlighedsværdien og den smukke natur..

- Den store udvidelse betyder også, at det går fra landbrugsproduktion til industri produktion af svin. Det er vi meget uforstående overfor, at

Teknik og Miljø
Miljøbeskyttelse
Skanderborg Fælled 1
8660 Skanderborg

www.skanderborg.dk

man kan give tilladelse til udvidelse, i et så bynært område, tæt på golfbanen, tæt på Kildebjerg. Samtidig er vi også uforstående overfor, at man kan give tilladelse til svineindustri i et område, der er udpeget til særligt følsomt drikkevands område og et meget naturskønt område med fredskov og Ravnsø.

Vi flyttede selv til Hemstok i 2009, dengang var der ikke mange der benyttede Hemstok Skov. I dag er sagen en helt anden, og der er rigtig mange brugere af den smukke natur i og omkring Hemstok Skov og Ravnsø, Folk der cykler, folk der går ture, folk der løber eller ryttere der rider i den flotte skov. Vi bør værne om den smukke natur til vores børn og børnebørn, og ikke ødelægge den af bynær industri som en svineindustri / fabrik er.

--

Med venlig hilsen

Anne-Mette Kjær

Hemstok Østergård v/Anne-Mette Kjær
Hårbyvej 51, Hemstok
DK-8660 Skanderborg
Tel. +45 20128350

Kommunens bemærkninger:

Landbrugsproduktioner skal placeres i landzone. Der findes i husdyrloven forskellige lugtgene-kriterier til byzone, samlet bebyggelse og enkelt naboer i landzone (uden landbrugspligt). Derudover har kommunen ikke mulighed for tage særlige hensyn i udvalgte områder.

Risikoen for udvaskning af nitrat og pesticider til drikkevandet kommer primært fra dyrkning af markerne. Dette er reguleret i national lovgivning.

14. Fra Daniel Høllsberg

Til Miljømedarbejder Irene Paulsen

Jeg synes det er utroligt, at der tale om udvidelse af svineproduktionen, der efter planen skal placeres på Hårbyvej 43. Jeg kan sket ikke forstå, at det kan være på tale. For mig er at se, er der mange faktorer, der taler imod at dette skulle være en god idé.

Først og fremmest er jeg stærkt bekymret over hvilke konsekvenser en udvidelse af produktionen vil få på nærmiljøet. Her tænker jeg bl.e. på den dejlige natur, der er i området. Der er flotte skove, vandløb, søer, og et rigt dyreliv med bl.a. en ynglende Rød Glente! Jeg er stærkt bekymret for, at vores dejlige natur, vil blive berørt.

Jeg er selv glad for at cykle og løbe på de små veje i området. En øget trafik med store gyllevogne, lastbiler osv. vil berøre området i høj grad. Vejene er sket ikke gearet til dette.

Jeg forstår ikke, hvorfor placeringen af sådan en stor svineproduktion, skal placeres netop her, som både er bynært - og samme tid også berører de mange helt lokale, der bor i området.

Endelig har jeg svært ved at se fremtiden i svineproduktion generelt. Tendensen med at spise mindre kød og mere grønt, vinder jo stærkt frem. Så giver det overhovedet mening at øge produktionen?

Gør noget for at stoppe dette!

Teknik og Miljø
Miljøbeskyttelse
Skanderborg Fælled 1
8660 Skanderborg

www.skanderborg.dk

Med de bedste forhåbning og troen på, at en god løsning findes Daniel Høllsberg

Kommunens bemærkninger:

Husdyrbrugloven fastsætter beskyttelsesniveauer for lugt og påvirkning af natur, men giver også landbruget rettigheder, når disse beskyttelsesniveauer overholdes.

Når der søges om en udvidelse, har kommunen pligt til at vurdere den konkrete ansøgning.

15. Fra Nina og Jeppe Hagbarth Bjerring

Hej Skanderborg Kommune

Vedrørende nabohøring om udvidelse af produktion på Hårbyvej 43, ønsker vi at støtte ansøgningen. Dette gælder også for den igangværende sag om udvidelse på Østermarksvej 11.

Jeppe og jeg bor på Hårbyvej 32 og er dermed de nærmeste naboer til Hårbyvej 43, som nævnes i høringsmaterialet til udbygning af produktionen på gården.

Vi er meget positive overfor ansøgers planer om at udvikle deres landbrug. Høringsmaterialet viser deres tydelige visioner for den bæredygtige udvikling af svineproduktionen - både økonomisk og miljømæssigt.

Vores eneste bekymring angår den øgede tunge trafik, som i forvejen belaster vejene. Vi håber, at kommunen vil hjælpe med at sikre, at de kan holde til presset.

Ansøgers daglige drift sker altid i god samhørighed med lokalsamfundet, og vi vil gerne tydeligt markere, at vi IKKE er enige i retorikken eller argumentationen fra Miljøforeningen Dover Sogn.

Mvh Jeppe og Nina Hagbarth Bjerring

Kommunens bemærkninger:

Vedligeholdelse af de kommunale veje ligger uden for miljølovgivningen. Vores Vej- og Trafikafdelingen prioriterer vedligeholdelse af de kommunale veje.

16. Fra Line Marie Kailali Madsen, Hårbyvej 11

Til Irene Paulsen.

Jeg skriver til dig, fordi jeg er blevet gjort opmærksom på, at der påtænkes en etablering af en udvidelse af en svineproduktion på Hårbyvej 43.

Dette vil være stærkt kritisabelt og katastrofalt samt ødelæggende for både vores natur og dyreliv samt livsvilkårene for beboerne i området, hvis en sådan etablering bliver til virkelighed.

Jeg har derfor 3 punkter, jeg gerne vil gøre jer opmærksomme på i jeres overvejelser med at sige ja til en placering af en sådan konventionel svineproduktion i netop dette område.

1. Trussel for naturen og dyrelivet i området:

I området omkring Ravnsø huser den Røde Glente, Isfuglen og Havørnen samt Grågæs og vilde Svaner, Blishøns og er ynglested for Hejre mfl.

Disse fugles leveområder er sårbare overfor ammoniak og alt for meget kvælstof, hvilket netop udledes fra gylle forårsaget af omkringliggende svineproduktioner. For meget kvælstof og ammoniak

Teknik og Miljø
Miljøbeskyttelse
Skanderborg Fælled 1
8660 Skanderborg

www.skanderborg.dk

i søerne vil få grønalger og blåalger til at formere sig hurtigere, og vil ødelægge søens biodiversitet og miljø og dermed levevilkårene for fugle og fisk samt padde og krybdyr og truede plantearter i området omkring søen/Ravnso, Mossø og Knudsø

Kilde:

https://www.dmu.dk/1_viden/2_Publikationer/3_ovrige/rapporter/Jordbrug_og_miljo_1.PDF

Kommunens bemærkninger:

Ammoniak påvirkning af natur, som er levested for mange forskellige arter, indgår i vurdering af ansøgningen.

Dyrkning af markerne, herunder brug af husdyrgødning på markerne, reguleres af national lovgivning, og er derfor ikke omfattet af en miljøgodkendelse af et anlæg.

2.Trussel for vores grundvand:

Desuden består jordbunden hovedsageligt af moræneler omkring Kildebjerg, Fiirgårde og ud omkring Hemstok og Nygårde og dermed østermarken og overmarken....som er området omkring Hårbyvej 43, hvilket også gør at kvælstof ikke kun siver ned i jorden, men også løber på overfladen og ned i omkringliggende søer.

Noget andet ved moræneler er, at der kan være dannet makroporer i leren, hvilket kan gøre det nemmere for kvælstof/nitrat og pesticider at trænge ned i grundvandet, da disse makroporer kan være over 10 meter dybe.

Gylle fra markerne omkring svineproduktionen vil netop give overskud af kvælstof, som kan sive ned i jorden gennem disse makroporer og ende i vores grundvand som nitrat.

Desuden vil pesticider også kunne trænge ned igennem disse makroporer i moræne-leren og nå vores grundvand om nogle år.

Kilde:<https://www.geus.dk/udforsk-geologien/viden-om/viden-om-grundvand/vi-paavirker-grundvandet>

<https://www2.mst.dk/Udgiv/publikationer/2017/02/978-87-93529-71-7.pdf>

Kommunens bemærkninger:

Som nævnt ovenfor er regulering anvendelse af husdyrgødning i forbindelse med dyrkning af markerne reguleret af generel, national lovgivning.

3 .Trussel for menneskers trivsel i området:

Derudover vil en konventionel svineproduktion på Hårbyvej 43 sætte naboers sundhed under voldsomt pres. Over hele landet frygter naboer til store svineproduktioner for MRSA-smitte og forurening med ammoniak, metan og svovlbrinte, der blandt mange andre gener giver luftvejssygdomme og diarré. Ofte er stanken fra svineproduktioner ofte så slem, at man ikke kan gå udenfor og larm og støj fra tonstunge lastbiler og hylende svin bliver en del af hverdagen som nabo til en svineproduktion, hvor vejene ofte er for små til at kunne bære tunge lastbiler.

Netop hovedpine, åndedrætsbesvær og diarra hos naboer til store svinefabrikker rundt om i Danmark er stærkt ubehagelige symptomer fra de sundhedsskadelige stoffer, der bliver ledt ud fra svinefabrikkerne og er en af de mest bekymrende gener ved en påtænkt svineproduktion på Hårbyvej 43.

Kilde:

<https://gylle.dk/ny-landsforening-vil-bremse-svinefabrikkernes-trusler-mod-natur-og-sundhed/>

<https://www.sst.dk/-/media/Udgivelser/2011/Publ2011/SURA/Miljoe/T%C3%A6nk->

Teknik og Miljø
Miljøbeskyttelse
Skanderborg Fælled 1
8660 Skanderborg

www.skanderborg.dk

[sundhed-ind-i-milj%C3%B8et-Et-prioriteringsv%C3%A6rkt%C3%B8j-og-inspiration-til-kommuners-forbyggende-indsats.ashx](https://www.skanderborg.dk/sundhed-ind-i-milj%C3%B8et-Et-prioriteringsv%C3%A6rkt%C3%B8j-og-inspiration-til-kommuners-forbyggende-indsats.ashx)

Kommunens bemærkninger:

Som nævnt i indledningen til dette bilag, har flere af vores nationale styrelser beskæftiget sig med dette emne. Kommunen har ingen grundlag for at vurderer anderledes.

Derfor håber jeg med disse argumenter, at I vil sige klart nej til en svineproduktion på Hårbyvej 43!

Med venlig hilsen

Line Marie Kajali Madsen

Hårbyvej 11

Fiirgårde

8680 Ry

Tlf 30428906

17. Fra Miljøforeningen Dover Sogn

Hørings svar vedr. udkast til miljøgodkendelse af Hårbyvej 43, 8680 Ry

Miljøforeningen Dover Sogn er stiftet med henblik på at være vagthund for miljøet, til gavn for både natur, mennesker og dyr i Dover Sogn. Af vores vedtægter fremgår:

§2 Foreningens formål: Foreningens formål er at værne om naturen i Dover Sogn og bidrage til at beskytte de fredede og udsatte naturområder og i øvrigt bidrage til at bevare Dover Sogn som et attraktivt sted at bo og at være.

Foreningen ønsker at varetage interesserne for de borgere, der vil blive påvirket negativt af skæmmende og store, industrielle og industrilignende anlæg, herunder såkaldte svinefabrikker, samt af forurenende virksomhed, når disse placeres i Dover Sogn i områder, hvor de vil være til skade for naturen og til gene for områdets beboere.

Vi har oplevet stor opbakning til vores forening siden stiftelsen den 31. januar 2021, og har i dag mere end 100 medlemmer. Vi har endnu vi ikke mødt nogen borger, der synes det er en god ide med væsentligt flere svin i sognet.

Med de foreliggende miljøgodkendelser for både Hårbyvej 43 og Østermarksvej 11 er der således udsigt til mere end en fordobling af svineproduktionen til 122.000 svin svarende til ca. 85 svin per indbygger i Dover Sogn alene for disse produktionssteder beliggende med 900 meters afstand.

Miljøforeningen er principielt ikke modstander af animalsk produktion på landet. Problemet i dette tilfælde er, at det bliver så koncentreret på et meget begrænset areal, og at området er et bynært landområde beliggende i kanten af det efterhånden udviklede Kildebjerg med tilhørende golfbane. Området anvendes i høj grad til naturoplevelse både til gå- og cykelture, hvilket særlig gælder området med Hårbyvej og området mod Ravnsø, herunder Nygårde Skov og Hemstok Skov.

Kommunens bemærkninger:

Det fremgår af husdyrlovgivningen både hvilke beskyttelseskriterier der gælder for lugt og for ammoniak (i forhold til natur), og hvordan kumulation med andre husdyrbrug skal indregnes.

Dette er inddraget i udkast til miljøgodkendelsen.

Teknik og Miljø
Miljøbeskyttelse
Skanderborg Fælled 1
8660 Skanderborg

www.skanderborg.dk

Den planlagte bygningsmasse på Hårbyvej 43 blive særdeles synligt fra både Hårbyvej (både fra øst og vest) samt fra Hemstokvej ved kørsel mod nord. Allerede i dag fremtræder bygningsmassen og siloerne på Østermarksvej 11 langt mere dominerende end Dover Kirke set fra landets udsigtspunkt nr. 1, Himmelbjerget. (og udsigtspunkt nr. 2 Ejler Bavnehøj)

Miljøforeningen vil henvise til Zenia Stampe (RV) spørgsmål til ministeren af 5. januar 2021, hvor Lea Wermelin påpeger, at:

Derimod skal kommunens fastsætte vilkår sikrer, at husdyrbruget med det ansøgte ikke vil have væsentlig virkning på miljøet. Vilkårsfastsættelsen skal bl.a. ske på baggrund af en konkret vurdering af det ansøgte virkninger på miljøet, herunder i forhold til omgivelsernes sårbarhed og kvalitet. Derudover bør kommunen i afgørelsen bl.a. vurdere, om det ansøgte, kan have væsentlig virkning på landskabelige værdier.

Der henvises til note ⁱ for at se det fulde spørgsmål / svar.

Miljøforeningen mener at kommunalbestyrelsen har et klart mandat til at meddele afslag til udvidelse af svineproduktion på Hårbyvej 43 med denne begrundelse.

Kommunens bemærkninger:

Vurdering af landskabelige værdier knytter sig især til ansøgninger, hvor der søges om at bygge uden tilknytning til eksisterende bygninger eller byggeri i særlige værdifulde landskaber, udpeget i kommuneplanen. Ingen af delene er tilfældet her.

Bør dette område bruges til industriel svineproduktion?

Dover Sogn er beliggende i kanten af Ry, der af mange betragtes som et særdeles attraktivt sted at bo. Det viser huspriserne, der er blandt de højeste i Østjylland, og Ry betegnes af flere mæglere som Jyllands Hellerup. Begrundelsen for at flytte til Ry blandt rigtig mange tilflyttere er områdets attraktive natur. På bl.a. Facebook gruppen "For Os Der bor i Ry og omegn" med 5.600 medlemmer skrives ofte om naturparadiset Ry, som sættes utrolig højt. Det giver absolut ingen mening at give tilladelse til en af Danmarks største svineproduktioner et par kilometer øst for byen midt i byens rekreative område.

Det fremgår af kommuneplanen for Skanderborg omhandlende det åbne land at:

I det åbne land er værdierne og anvendelserne mange og meget forskelligartede. På den ene side skal der være mulighed for at drive landbrug, skovbrug og indvinde råstoffer. På den anden side er der beskyttelsesinteresser i forhold til natur, kulturhistorie, landskab, geologi og grundvand. Og så er der pres på arealerne i det åbne land til f.eks. byvækst, ny infrastruktur eller vindmøller.

Byrådet ønsker også vækst i kommunen, men at den sker på et bæredygtigt grundlag i respekt for værdierne i det åbne land, som er et særkende ved kommunen. Byrådet har derfor fokus på, at der skal være en god balance mellem beskyttelse og benyttelse.

Det er Miljøforeningens ønske at kommuneplanens intentioner tages alvorligt. Industrielle svineproduktioner med høje siloer, kolossale bygningsmasser med tilhørende gylleanlæg vurderer vi ikke som værende i harmoni med kommunens ønsker om vækst på et bæredygtigt grundlag, og ej heller i "respekt for værdierne i det åbne land, som er et særkende ved kommunen".

Svineproduktion i kanten af fredskoven Nygårde Skov

Skovene ved den 34 meter dybe Ravnsø (dødishul på 180 ha) er beskrevet i TrapDanmark, der bl.a. beskriver natur og landskaber. Af denne fremgår det, at der er et rigt insektliv og at til skovens sjældnere plantearter hører bl.a. alm. kambregne, finbladet mangeløv, tredelt egebregne og skovrørhvene, og på en græsset eng langs Knudå er der fundet arter som alm. hjertegræs, hirsestar, stjernestar, majgøgeurt, kærtrehage, leverurt, tormentil, djævelsbid, kragefod og engviol.

Teknik og Miljø
Miljøbeskyttelse
Skanderborg Fælled 1
8660 Skanderborg

www.skanderborg.dk

Der i bilagsmaterialet til udkast til Miljøgodkendelse af Hårbyvej 43 er udarbejdet et notat om skovene, der baseret på en gennemgang af skovkanten i november 2019. Foreningen har følgende kommentar til gennemgangen:

- Notatet bygger på en fysisk besigtigelse af et meget begrænset skovareal tæt ved husdyrbruget. Besigtigelsen er udført i november måned, hvor det meste af skoven er gået i vinterdvale. Som der oplyses i rapporten er det optimale tidspunkt på besigtigelse maj/juni måned, hvilket vi kan bekræfte. Af notat fremgår at der kan være arter, der er overset pga. årstiden. Af hensyn til skovens følsomme natur må det anses som mangelfuldt, at gennemgangen ikke er foretaget i maj/juni, hvilket på det kraftigste må anbefales.
- Vha. forskellige ældre kort over området samt antagelser om træerne på stedet, vurderes det, at skovgrænsen for gammelskov er beliggende længere nord for skovgrænsen end den ses i dag. Denne vurdering har betydning for hvor ammoniakfølsom skoven er. På den baggrund konkluderes i notatet at skoven maksimalt kan tåle 20 kg N/ha/år. Senere i notatet vurderes det for den del af skoven, der ligger syd for den skønnede historiske skovgrænse og dermed tættere på det nye byggeri: *Vi har derfor ikke dokumentation for at dette område er ammoniakfølsom skov på grund af alderen. Bør tvivlen ikke komme skoven til gode?*
- 40 ha af skoven er i 2020 udlagt til urørt skov. ”Hvis vi skal have biodiversiteten og magien tilbage i vores skove, kræver det mere urørt skov”, udtaler Danmarks Naturfredningsforening. Miljøforeningen mener, at det virker paradoksalt at staten anvender millioner af kroner på omlægning til urørt skov uden at stilles krav til miljøet omkring den urørte skov. I denne situation kommer svineproduktionen til at ligge få hundrede meter fra den urørte skov, hvor i øvrigt den store røde glente har ynglested. Problemstillingen med urørt skov er der ikke taget hensyn til i ved den samlede miljøvurdering af sagen.
- Både den nye 4.000 m² store gylletank samt de nuværende gylletanke er beliggende på et stærkt skrånende terræn ned mod Ravnsø. Med en højdeforskel på omkring 85 meter vil et stort udslip udtvivlsomt bevæge sig de ca. 1,5 km ned til søen (hældning gennemsnitlig 5,6%). Risikoen for lækage på gylletanke er lav men konsekvenserne er uoverskuelige for både Ravnsø og for hele Gudenåsystemet, hvis uheldet skulle være ude. Desværre høres løbende om kollaps af gylletanke, f.eks. en gylletank i Farstrup i 2017, der heldigvis kun indeholdt 800 m³ gylle. Miljøforeningen kan ud fra en forsigtighedstilgang ikke anbefale den nuværende udsatte placering af gyllebeholderen. *Se bilag 1 for skematiseret konsekvenser for et gylleudslip for Gudenåsystemet.*

Det er Miljøforeningens opfattelse, at konklusioner om sårbar natur / skov skal bygge på evidens og ikke på en række antagelser, der kan flytte de fysiske forudsætninger for vurdering af bl.a. mængden af ammoniak som ”skove kan holde til”. Skal der bygges på skøn må der antages en meget forsigtig tilgang hertil. Det samme gælder i forhold til vurdering af skoven i forhold til observationer af livet i skove. Det skal naturligvis ske på det tidspunkt hvor ”livet leves” i skoven.

Kommunens bemærkninger:

Kommunen har besigtiget den del som ligger nærmest det ansøgte anlæg, og som dermed vil være den del af skoven som potentielt bliver mest påvirket af anlægget. Besigtigelsen konkluderede at selv det allernærmeste skov kan defineres som ’Gammel skovbund’ og dermed ammoniakfølsom.

Skove er i husdyrbrug loven under det der er defineret som kategori 3-natur. Det er fastsat i loven, at det ”skrappest” kommunerne må kræve, et en maksimal mer-deposition på 1 kg N/ha/år. Dette har kommunen gjort i denne sag, til det nærmeste punkt i skoven. Alle andre steder i skoven vil mer-

Teknik og Miljø
Miljøbeskyttelse
Skanderborg Fælled 1
8660 Skanderborg

www.skanderborg.dk

depositionen dermed være mindre. Urørt skov vil ligeledes være en kategori 3 natur, svarende til anden skov, der skal beskyttes.

I Husdyrgødningsbekendtgørelsen er defineret, hvornår der skal ekstra sikringer i forhold til gylletanke; nærhed til overfladevand og/eller risiko område. Både de nuværende og den ansøgte gylletank ligger uden for disse områder, men tæt på. Kommunen vil derfor supplere godkendelsen med et vilkår der svarer til husdyrgødningsbekendtgørelsens § 21 stk 5, hvis gyllebeholderne lå i et risikoområde mere end 100 m fra åbent vandløb/sø.

Miljøforeningen vil henvise til Zenia Stampe (RV) spørgsmål til ministeren af 21. december 2020, hvor Lea Wermelin bekræfter, at :

Som det fremgår af ovenstående, giver den gældende husdyrregulering imidlertid allerede kommunalbestyrelsen mulighed for at inddrage en række lokale hensyn ved afgørelse af, om der skal meddeles tilladelse eller godkendelse til et husdyrbrug, idet dette indgår i kommunens konkrete vurdering af, om beskyttelsesniveauet er overholdt.

Der henvises til note ⁱⁱ for at se det fulde spørgsmål / svar.

Miljøforeningen mener at kommunalbestyrelsen har et klart mandat til at meddele afslag med denne begrundelse.

Vurdering af den ansøgte husdyrspåvirkning af Natura2000 og bilag IV arter

Flere dyrearter omfattet af habitatdirektivets bilag IV kan have yngle- og rasteområde på eller omkring den ansøgte svineproduktion. Ifølge habitatdirektivet er Bilag IV-arter beskyttede både i og uden for Natura 2000-områder. Et yngle- eller rasteområde forstås som en samling af lokaliteter, hvor en bestand af en art yngler eller raster, og ikke som hver enkelt lokalitet eller forekomst, medmindre der ikke er økologisk sammenhæng med andre lokaliteter eller forekomster. Ofte vil de enkelte lokaliteter i et sådant "netværk" af lokaliteter, der udgør et yngle- eller rasteområde, indbyrdes supplere hinanden i at opretholde bestanden. Betydningen af de enkelte lokaliteter i netværket kan afhænge af bestandens tæthed og spredningsmuligheder. Ved vurderingen af, om et yngle- eller rasteområde beskadiges eller ødelægges, er det afgørende, om den økologiske funktionalitet kan opretholdes på mindst samme niveau som hidtil. Vurderingen af eventuelle påvirkninger af bilag IV-arter forudsætter kendskab til bl.a. arternes forekomster, udbredelse, spredningsmuligheder og økologiske sammenhæng.

Skanderborg Kommune skal i sin afgørelse om miljøgodkendelse af et husdyrbrug redegøre for, om der i nærheden af den ansøgte drift findes yngle- eller rasteområder for bilag IV-dyrearter eller forefindes plantearter optaget på bilaget. Kommunens vurdering af eventuelle påvirkninger af bilag IV-arter forudsætter derfor kendskab til bl.a. arternes forekomst, udbredelse, spredningsmuligheder og økologiske sammenhæng. I bekræftende fald må kommunen redegøre for i miljøgodkendelsen, om det ansøgte som følge af øget udledning af ammoniak fra staldanlægget/gylletanke vil føre til beskadigelse eller ødelæggelse af sådanne områder eller arter.

I øvrigt kan der ses af Skanderborg Kommunes kortvisning, at der i 2016 blev fundet stor vandsalamander i vandhullet på Hårbyvej 43 og lille vandsalamander registreret ifb. med Atlasprojektet 2015-19 i Hemstok ca. 200 m sydøst for husdyrbruget (naturbasen.dk).

Natura 2000 område nr. 52 Salten Å, Salten Langsø, Mossø og søer syd for Salten Langsø og dele af Gudenåen er beliggende ca. 4 km fra den ansøgte svineproduktion. Ifølge habitatdirektivet er Danmark forpligtet til at sikre og genoprette en gunstig bevarings status for de arter og naturtyper, områderne er

Teknik og Miljø
Miljøbeskyttelse
Skanderborg Fælled 1
8660 Skanderborg

www.skanderborg.dk

udpeget for. Kommunen har ikke foretaget en tilstrækkelig habitatvurdering af husdyrbrugets samlede påvirkning af udpegningsgrundlaget for Natura 2000område nr. 52.

Kommunens bemærkninger:

Vurdering af Natura 2000 og bilag IV-arter indgår i vurderingerne i miljøgodkendelsen.

Tansport til og fra ejendommen

Med en fordobling af svineproduktionen må det forventes at både til- og frakørsel ifm. foder, dyr og ikke mindst gylle må stige væsentligt. Hertil kommer, at med den forøgede gylle mængde må udbringningen skulle ske på lang afstand, idet man må formode at svineproducentens nærliggende jorder allerede er udnyttet.

I bilaget til udkast til miljøgodkendelse af Hårbyvej 43 er der redegjort for dette med følgende citat: *Derudover er der ikke foretaget et skøn af hvor stor en andel af husdyrgødningen som udbringes på arealer tæt på anlægget. Bedriften råder over en del jord i området omkring anlægget, så en væsentlig andel af transporterne med gylle vil ikke ske ad offentlig vej.*

Miljøforeningen er temmelig uforstående overfor dette, idet svineproducenten kun har få ha jord nord for Hårbyvej. Miljøforeningen anbefaler konkret dokumentation for dette udsagn. Samlet set må man på den baggrund forventes en væsentlig udvidelse af erhvervstransporter af både foder, dyr og gylle på de nærliggende vejsystemer. De må umiddelbart omfatte Hårbyvej mod Ry, Hårbyvej mod Hårby og Hemstokvej mod landevejen Skanderborg-Ry. Det må forventes at berøre en række af sognets vejsystemer herunder transport gennem landsbyerne. Når der ses bort fra de store landeveje mellem Skanderborg og Ry samt Skanderborg og Låsby er vejene ikke bygget til store industrielle transporter uanset om det er lastbiler eller store traktorer med gyllevogne. Bredden på de små veje betyder at man i personbil ikke kan krydse en af disse erhvervstransporter uden at skulle køre ud i rabatten og sommetider ud på markerne. Siden fremkomsten af de nyere store traktorer og lastbiler er antallet af farlige situationer for de svageste i trafikken steget, hvilket ikke mindst skyldes vejenes anvendelse til rekreative formål (gåture/cykling).

I bilagsmaterialet er lavet en miljøteknisk redegørelse af svineproducentens rådgiver fra AgriNord. Heraf fremgår at:

Ved udkørsel på Hårbyvej fra adgangsvejen er der ikke beplantninger, bygninger eller kurvede vejforløb der forhindrer gode oversigtsforhold.

Dette er en temmelig uforståelig konklusion, idet oversigtsforholdene er direkte dårlige med både bevoksning og ujævnt terræn. Der er tale om et såkaldt skævt Y-kryds med vigeforhold, som alle lokale kender som både uoverskueligt og ulogisk. Det kommer sig særligt til udtryk for gående eller cyklende, der ofte må springer for livet. Vejen er tilmeld skolevej for en række beboere i området til Bjedstrup Skole og er, stærkt trafikeret i morgen- og aftentimerne. Det gør ingenlunde de trafikale forhold acceptable. Miljøforeningen kan således på ingen måde tilslutte sig denne konklusion fra AGRI Nord.

Miljøforeningen kan heller ikke på nogen måde tilslutte sig miljøgodkendelsens konklusion: *”at transporterne til og fra husdyrbrugets produktionsanlæg ikke vil være til væsentlig gene for nabobeboelser og omgivelserne i øvrigt, når de til enhver tid gældende generelle regler overholdes.”.* Hertil kommer manglende tidsangivelser i miljøgodkendelse for transporter til og fra ejendommen. Som minimum må forventes en evidens baseret tilgang til de foreliggende skøn og antagelser for dette område.

Kommunens bemærkninger:

Vurderingerne af de transporterne i miljøgodkendelsen er uddybet i den endelige afgørelse.

Miljøforeningen vil henvise til Zenia Stampe (RV) spørgsmål til ministeren af 16. december 2020, hvor Lea Wermelin bekræfter, at : *Kommunalbestyrelsen skal således også efter ændringen af husdyrreguleringen i 2017 vurdere, om der er væsentlig påvirkning som følge*

Teknik og Miljø
Miljøbeskyttelse
Skanderborg Fælled 1
8660 Skanderborg

www.skanderborg.dk

af væsentligt øgede trafikale og miljømæssige gener i nærområdet og kan efter omstændighederne meddele afslag på en ansøgning om etablering eller udvidelse af husdyrbrug, hvis generne ikke kan afhjælpes.

Der henvises til note ⁱⁱⁱ for at se det fulde spørgsmål / svar.

Miljøforeningen mener at kommunalbestyrelsen har et klart mandat til at meddele afslag med denne begrundelse.

Kommunens bemærkninger:

Det fremgår af samme hørings svar, at vedligeholdelse af de kommunale veje og trafiksikkerhed ikke er en del af miljølovgivningen.

Folkesundhed

Risikoen for folkesundheden er stigende med intensivning af svineproduktionerne. Der diskuteres en del om sikkerhedsafstanden til en svineproduktion i forhold til sundhedsrisici. Jf. en artikel, <http://www.landmisbrug.dk/2014/10/26/resistente-bakterier-fundety-150-meter-iluften-fra-svinefabrik-engelsk/>, fremgår fundet af resistente svinebakterier 150 meter fra en svineproduktion.

Svine-MRSA er en del af en voksende gruppe af sygdomsfremkaldende bakterier, som ikke kan slås ned med traditionel antibiotika. Bakterierne muterer og bliver stadig mere resistente over for antibiotika. Det skyldes – på paradoksvis vis – den udbredte brug af antibiotika i sundhedssystemet og i landbruget.

I Dansk Veterinær Tidsskrift 1/2021 giver professor i veterinær virologi Lars E. Larsen et indblik i de sundhedsrisici der knytter sig til intensiv svineproduktion.

- *Med fugleinfluenza er der ikke sket så meget de sidste 10 år. Der er meget godt styr på det i Europa, selvom H5N1, der kom i 2006, stadigvæk giver humane infektioner. Værtsbarrieren mellem fjerkræ og mennesker er bare så stor, at her og nu betragter jeg ikke fugleinfluenza som værende hverken på top-10 eller top-5 over listen med virustrusler for mennesker.*

Anderledes forholder det sig dog med svineinfluenza.

- *Den nye pandemi opstår helt sikkert med svineinfluenza. Det er en tikkende bombe – og det er noget, erhvervet skal forholde sig til, mener Lars.*

Se mere på: <https://dvt.ddd.dk/bladarkiv/2021/nr-01/influenza-i-svin-er-meget-mere-end-engrisesygdom/>

Et andet element er lugt- og støjgener fra svineproduktionen, der primært stammer fra ventilationsanlæggene. I dag ved lægerne, at man kan blive syg af både lugt- og støj, men at det rammer forskelligt. Det betyder at de fastsatte grænseværdier er ok for nogen men sundmæssigt uforsvarligt for andre.

Miljøforeningen vil advare mod risikoen for folkesundheden med intensiv svineproduktion. Der gælder særligt bynære områder, som produktionsstedet Hårbyvej 43, hvor mange færdes ad Hårbyvej mindre end 100 meter fra produktionen. Miljøforeningen vil anbefale en nærmere undersøgelse af dette område.

Miljøminister Lea Wermelin har et våget øje på dette område i svar til spørgsmål nr. 588 af 2. februar 2021, der fremgår i fuld ordlyd af slutnote 1.

Jeg er dog opmærksom på, at der er særlige problemstillinger, der knytter sig til store husdyrbrug. Jeg har i første omgang fokus på den mulige sundhedsrisiko, der måske er forbundet med at bo tæt på husdyrbrug. Hvis der fremkommer ny viden på området, som giver anledning til, at der bør ske en justering af f.eks. beskyttelsesniveauer, afstandskrav, beregningsmetoder eller lignende, er jeg åben overfor at se på de gældende regler igen.

Teknik og Miljø
Miljøbeskyttelse
Skanderborg Fælled 1
8660 Skanderborg

www.skanderborg.dk

Miljøforeningen mener at kommunalbestyrelsen tillige være bekymret for folkesundheden (både den fysiske og psykiske del) og tage det med i den generelle vurdering miljøpåvirkningen.

Kommunens bemærkninger:

Se kommentar i starten af dette bilag, med henvisning til Statens Serum Institut.

Grundvandsbeskyttelse

I Danmark anvender vi grundvand til drikkevand. Vi er i den enestående situation at vi kan drikke vores grundvand stort set ubehandlet med alene anvendelse af simpel rensning. For at sikre at vi fremover kan blive ved med at have en god og uforurenede drikkevandsressource, er det nødvendigt, at vi beskytter vores grundvand. Skanderborg Kommune udarbejder i lighed med andre kommuner indsatsplaner for at sikre grundvandsbeskyttelsen, og at kommunens drikkevandsressource har en tilfredsstillende kvalitet og mængde.

Husdyrbruget på Hårbyvej 43 er beliggende i områder med særlige drikkevandsinteresser (OSD) og følsomme indvindingsområde NFI (jf. MiljøGIS). Ifølge lovgivningen bør man ikke placere særligt grundvandstruende virksomheder og anlæg i disse områder. Som mindste mål bør kommunen vurdere om udvidelse af svineproduktionen udgør en risiko eller trussel mod grundvandet.

Pesticider og gylle fra alt for store svineproduktioner har i dag lukket flere vandboringer, også i vores område. Der er brug for skovrejsning og beskyttelse af de eksisterende gamle skovområder, og der er brug for pesticidfri zoner. Der er ikke brug for flere svin og mere gylle. Er en enkelt svinebedrifts øgede økonomiske indtjening vigtigere end naturen, sundheden, trafikikkerheden og drikkevandet for både naturen, menneskene og dyrene i området?

Kommunens bemærkninger:

Anvendelse af husdyrgødning er reguleret af generel, national lovgivning.

Er der behov for en nærmere uddybning heraf står vi selvfølgelig til rådighed. På bestyrelsens veje

Peter N. Andersen

Formand

18. Fra Hemstokvej 18 og Østermarksvej 7

Eksisterende bedrift vs. ny stald

S. 11

”Der søges om at bygge en ny stald til produktion af slagtesvin nord for det eksisterende anlæg. Når den nye stald er bygget, og denne tilladelse dermed tages i brug, ophører produktion i de eksisterende stalde”

S. 37 i bilag:

”Eksisterende staldanlæg tages ud af drift”.

Teknik og Miljø
Miljøbeskyttelse
Skanderborg Fælled 1
8660 Skanderborg

www.skanderborg.dk

Det bør være et vilkår at eksisterende stalde fjernes eller tages ud af brug, og at dette skal dokumenteres.

Vi undrer os dog over, at der ansøges for eksisterende anlæg, der er jo tale om opførelse af et helt nyt anlæg, hvori eksisterende stalde slet ikke indgår. Det er meget forvirrende, fordi det bliver uklart om tilladelsen skal gælde hele bedriften inkl. nuværende stalde (det skal den jo ikke, da de skal udtages af drift iflg. ansøgning)...

I tabel 2 på side 13 angives produktionsareal for nudrift (1069m²) og produktionsareal for ny stald (2600m²). Ansøgningen burde gælde et samlet produktionsareal på 3669m². Ellers bør udtagning af eksisterende stalde absolut være et vilkår, således at der ikke kan ske overlappning eller "fejl" i overgangsperioden. Hvis alle stalde er i brug i en overgangsperiode vil udledningerne være højere end blot den nye stald, dette ses der dog ikke at være taget højde for i en periode på op til 6 år.

Hvis eksisterende anlæg tages ud af drift, hvad skal alle gyllebeholderne så bruges til? Hvor meget gylle produceres på ejendommen i nudrift og hvad forventer man i ansøgt drift? Der er ikke opgivet mængder for nudrift.

Kommunens bemærkninger:

Det er stillet som vilkår for godkendelse, at produktionsarealet maksimalt må være 2.600 m². Nyt og gammelt anlæg kan dermed ikke være i drift samtidig.

S. 44 i bilag:

"Den samlede forventelige produktion af flydende husdyrgødning inklusive vaskevand udgør i alt ca. 7.765 m³."

Det er umuligt at sammenligne uden tallet kun for eksisterende produktion. Hvis produktionen (ansøgt/nudrift) er næsten identisk, hvorfor skal der så opføres en ny gylletank?

Kommunens bemærkninger:

I ansøgningen skal redegøres for, at der er tilstrækkelig opbevaringskapacitet i den ansøgte drift. Det gøres med at beregne den forventede mængde husdyrgødning sammenholde det med rumfanget i gyllebeholderne.

S. 33 i bilag

"Da det er første gang der søges om godkendelse efter ny stipladsmodel, skal eksisterende forhold og evt. ændringer/udvidelser på husdyrbruget vurderes samlet."

Derfor bør hele produktionen vel beregnes samlet og ikke kun for den nye stald?

Kommunens bemærkninger:

I den ansøgte drift er der kun produktion i den nye stald.

S. 35 i bilag

*"Med godkendelsen er der en frist på 6 år til at gennemføre det ansøgte projekt, **men da der ikke skal opføres nye bygninger eller ændres i det bestående anlæg**, vil godkendelsen være udnyttet ved*

Teknik og Miljø
Miljøbeskyttelse
Skanderborg Fælled 1
8660 Skanderborg

www.skanderborg.dk

meddelelse af godkendelse til projektet og alle vilkår i den eksisterende godkendelse/tilladelse falder herefter bort.”

Men der skal jo opføres nye bygninger! Det giver jo ikke mening. Hvis der tidligere er stillet vilkår for denne ejendom, ønsker vi dem tilsendt, ligesom vi ønsker at se eksisterende godkendelse. Vil SKanderborg Kommune sørge for at dette tilgår os?

Kommunens bemærkninger:

Formuleringen fremgik af den miljøtekniske redegørelse, som er ansøgers dokument og er rettet i en opdateret version af Miljøkonsekvensrapporten. Der er ikke tidligere udarbejdet en miljøgodkendelse for produktionen på Hårbyvej 43.

S. 38 i bilag:

*”I den eksisterende godkendelse indgår staldafsnit 1 til 4. Husdyrbrugets anlæg består derudover af: 2 gyllebeholdere, **udendørs siloer til foder** samt et maskinhus.”*

Hvor er disse udendørs siloer? (vi kan ikke se dem hverken på kort eller i materialet)

Kommunens bemærkninger:

Figurene i godkendelse er opdateret

S. 39 i bilag:

Hvor skal de tre nye fodersiloer placeres? Fremgår ikke af kortet s. 38
Igen hvor er de nuværende?

Kommunens bemærkninger:

De nye siloer placeres ved sydende af den ny stald. De fremgår af figur på forsiden, men mangler på figur 2.1 i udkastet. Det bliver er rettet til den endelige udgave

Samdrift

S. 45 i bilag:

”Ansøger driver også husdyrbrug på adresserne Svejstrupvej 8, 8660 Skanderborg CHR.nr. 96257; Østermarksvej 11, 8660 Skanderborg CHR.nr. 23629; Vroldvej 129 B, 8660 Skanderborg CHR.nr 96168 og Thorsmindevej 1, 8670 Låsby CHR.nr 100613. Husdyrbruget er hverken teknisk, forurenings- eller driftsmæssigt forbundet med husdyrbrug på andre adresser. Anlægget skal derfor ikke godkendes sammen med andre anlæg til husdyrproduktion”

Vi har allerede nu erfaring for, at der er fælles drift mellem ejendommene, dvs. Der flyttes foder, gylle, halm og dyr mellem ejendommene. Desuden kører medarbejderne mellem ejendommene i traktor uden redskaber, blot som transportmiddel. Derfor må vi konkludere at der allerede i dag er samdrift. Forureningsmæssigt mener vi også at Hårbyvej 43 og Østermarksvej 11 interagerer med hinanden pga. den korte afstand mellem ejendommene.

Kommunens bemærkninger:

Begrebet ”Samdrift” er vurderet af Miljø- og Fødevareklagenævnet i en række sager, fx klagenævnets sag NMK-132-00854. Her fremgår blandt andet af flytning af varer mellem ejendomme på samme bedrift, fx smågrise, ikke gør at der er tale om ét teknisk anlæg.

Teknik og Miljø
Miljøbeskyttelse
Skanderborg Fælled 1
8660 Skanderborg

www.skanderborg.dk

Antal svin

S. 39 i bilag:

”Anlæggets kapacitet svarer til 4.000 stipladser. (ved slagtesvin vil det være ca. 14.840 pr år) Nuværende produktion er på ca. 20.000 slagtesvin og 4300 smågrise.”

Altså sker der en REDUKTION ved udvidelsen. Er det korrekt forstået?

Kommunens bemærkninger:

Den nuværende produktion er tilladt til 4.300 slagtesvin og 20.000 smågrise.

Afstande

Den nye stald opføres tættere på nærmeste naboer Hårbyvej 32 og 41. Som vi kan måle os frem til vil der være en afstand på henholdsvis 235 og 205m.

Så hvad er korrekt? Og hvad er den kompassmæssige korrekte placering?

Se kommentar under lugt

Afstand fra gyllebeholder til sø

S. 44 i bilag:

”De eksisterende gyllebeholdere ligger indenfor en afstand af 100 meter af en sø men udenfor et risikoområde er der krav om gyllealarm på beholderen”

Vi forstår ikke sætningen. Afstanden til søen er 85 meter og søen er 177m². Derfor bør der umiddelbart etableres en alarm.

Fra miljøstyrelsens helpdesk:

”Ved etablering af opbevaringsanlæg til flydende husdyrgødning skal der være mindst 100 m til åbne vandløb og til søer med et areal, der er større end 100 m².”

Kan kommunen oplyse terrænhædningsgraden fra gyllebeholder til søen?

Yderligere undrer det os, at Skanderborg kommune ikke syntes at have taget hensyn til, at en evt. læk fra den nye gyllebeholder, med forsuret gylle, formentlig vil løbe direkte i Ravnsø. (Ravnsø har forbindelse til Knudsø og dermed gudenåsystemet som er natura 2000 beskyttet.)

Kommunens bemærkninger:

Afstanden fra den nye gyllebeholder til søen vest for Hårbyvej 43 er ca. 120 m. Bilaget er ansøgers dokument, som kommunen ikke skal rette i. Henvisningen til vedr. gyllealarm er til husdyrgødningsbekendtgørelsen § 21.

Lugt

S. 14 i miljøgodkendelse:

”Afstanden til nærmeste nabobeboelse uden landbrugspligt er ca. 250 sydvest for den nye stald (Hårbyvej 32)...”

S. 58 i bilag

”Nærmeste naboejendom noteret uden landbrugspligt, Hårbyvej 41, er lokaliseret 255 meter vest for husdyrbruget (målt fra lugtcentrum af husdyrbruget).”

Teknik og Miljø
Miljøbeskyttelse
Skanderborg Fælled 1
8660 Skanderborg

www.skanderborg.dk

Både Hårbyvej 41 + 37 er beliggende vest for anlægget og ikke sydvest som skrevet på s. 59 i bilag.

Lugtgenæafstanden til nr. 41 bør også være uden korrektion, da ejendommen ligger absolut vest for anlægget ligesom Hårbyvej 37.

Dermed bør lugtgenæafstanden ikke korrigeres ned til 212 m.

De to ejendomme ligger meget ens i forhold til retning til den nye stald. Hvordan kan beregningerne og placeringen (placering 300-60 grader) være så forskellige?

Bebyggelse: Hårbyvej 37 Opretter: Ansøger			
#	Staldafsnit	Afstand(m)	Placering 300-60 grader
1	Ansøgt stald	308,6	Nej
2	4 slagtegrise	326,6	Nej
3	2 smågrise	328,0	Nej
4	1 slagtegrise	337,3	Nej
5	3 smågrise	346,1	Nej

Bebyggelse: Hårbyvej 41 Opretter: Ansøger			
#	Staldafsnit	Afstand(m)	Placering 300-60 grader
1	Ansøgt stald	255,1	Ja
2	4 slagtegrise	265,3	Nej
3	2 smågrise	266,8	Nej
4	1 slagtegrise	276,6	Nej
5	3 smågrise	284,9	Nej

Kommunens bemærkninger:

Opmåling og beregning af den vægtede genæafstanden sker i ansøgningssystemet ud fra indtegning af stald og gødningslager, og placering af nabobeboelse. Her beregnes genæafstanden til naboer i landzone til 265 m. Ved de naboer, hvor anlægget ligger inden for 300-60 grader, bliver der beregnet en korrigeret genæafstand. Dette sker ligeledes i ansøgningssystemet.

Ved at placeres centrum af en cirkel i hhv. Hårbyvej 32 og 41 vil det ansøgte anlæg ligge inden for 300-60 grader af cirklen (nord =0). Derfor beregnes en korrigeret genæafstand til disse boliger. Dette er ikke tilfældet for Hårbyvej 37. Se i øvrigt under afsnittet om Lugt i godkendelsen.

Desuden er der en sag vedr. husdyrbrug på østermarksvej 11 som endnu ikke er afsluttet.

Dette husdyrbrug er væsentligt større end Hårbyvej 43, og i ansøgningen til østermarksvej 11 ser man, at lugtzonerne (OU) også berører naboerne på Hårbyvej 32, 37, 41 samt Hemstokvej 18.

Denne sag ligger i klagenævnet, men beregningerne vil jo ikke længere være retvisende eftersom der nu søges om udvidelse på Hårbyvej 43.

Det er meget svært at vurdere hvor stor en kumulation der vil være til naboerne i forhold til begge husdyrbrug. Dette bedes Skanderborg kommune tage stilling til – og også oplyse klagenævnet om den nuværende ansøgning på Hårbyvej 43. For en sikkerheds skyld informerer vi også selv klagenævnet herom.

Kommunens bemærkninger:

Jf. husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3 skal lugtgenæafstanden øges, når samme nabo i landzonen, har andre

Teknik og Miljø
Miljøbeskyttelse
Skanderborg Fælled 1
8660 Skanderborg

www.skanderborg.dk

husdyrbrug, med en ammoniakemission på over 750 kg N/år inden 100 m. Det er ikke tilfældet her.

Kan Skanderborg kommune i øvrigt oplyse os om, hvor mange OU hver nabo skal kunne tåle? Dette bør fremgå af fremsendte materiale og kan ikke findes.

Kommunens bemærkninger:

Ved naboer i landzone, uden landbrugspligt på ejendommen, er lugtgenekriteriet 15 OU/s.

Støj og transportgener

Vi savner at Skanderborg kommune gør brug af deres mulighed for at stille krav til ansøger omkring støj.

Iflg. B 113 Forslag til folketingsbeslutning om at give kommunerne bemyndigelse til ud fra en helhedsvurdering at kunne afslå ansøgninger om udvidelse af husdyrproduktion **citeres her Miljøminister Lea Wermelin:**

”Husdyrreguleringen varetager hensynet til naboer ved at regulere en række forhold, herunder sikre, at nogle centralt fastsatte beskyttelsesniveauer for ammoniak og lugt er overholdt, og at der ikke i øvrigt er væsentlige påvirkninger af omgivelserne som følge af f.eks. støj, støv, fluegener m.v. Hvis der kan stilles vilkår, der sikrer, at de regler overholdes, kan der ikke meddeles afslag på det ansøgte, men hvis de ikke overholdes, kan der omvendt heller ikke meddeles tilladelse. Det betyder konkret, at der med afsæt i grænseværdierne for lugt beregnes en geneafstand fra husdyrbruget til naboerne.

Støj fra husdyrbruget er et andet forhold, som kan føre til, at der skal stilles krav om begrænsende foranstaltninger, og som i sidste ende kan føre til, at der meddeles afslag. Kommunen kan her stille vilkår om, at transport med tunge køretøjer ikke kan ske på bestemte tidspunkter, eller at bestemte til- og frakørselsveje skal anvendes af hensyn til omgivelserne. Kommunen skal give afslag, hvis vilkårene ikke kan sikre, at der ikke er en væsentlig påvirkning fra husdyrbruget.”

Skanderborg kommune kan altså stille krav om at naboerne beskyttes mod støj, det har man ikke gjort hverken på sagen Østermarksvej 11 eller i denne sag. Hvorfor dette valg? Vi lever i en konstant støj som det er i dag og vi bekymrer os om de sundhedsmæssige konsekvenser af yderligere støj.

På side 62 i bilag fremgår det, at der i nudrift er 614 årlige transporter og i ansøgt drift 791. Altså en forøgelse på 177 transporter årligt. Det må siges at være en væsentlig forøgelse og vidner om, at produktionen bliver udvidet med etableringen af den nye stald – og altså ikke er næsten identisk med nuværende anlæg. Hvad skyldes dette?

Endvidere står der på side 62 i bilag ”Adgangsvejen til husdyrbruget er bred, så det er let at svinge ind på vejen. Ved udkørsel på Hårbyvej fra adgangsvejen er der ikke beplantninger, bygninger eller kurvede vejforløb der forhindrer gode oversigtsforhold”

Dette har på ingen måde hold i fakta. Der er beplantninger langs ind/udkørselsvejen, hvilket er beskrevet i ansøgningen, der er både bakker og kurvede vejforløb, og Skanderborg Kommune har ændret

Teknik og Miljø
Miljøbeskyttelse
Skanderborg Fælled 1
8660 Skanderborg

www.skanderborg.dk

vigepligten for at skabe et mere sikkert kryds. Samtidig kan vi konstatere at dette ikke er nok for at køre ud fra ejendommen, da rabatten er fuldstændig bortkørt på visse områder

Som beskrevet under antal svin, så skulle der efter beregningerne faktisk ske en reduktion i antallet af dyr – dermed giver yderligere forøgelse af transporter ikke rigtig mening. *(Medmindre man stadig bruger nogle af de gamle stalde! Er det mon Skanderborg Kommunes tanke at der kan køres dobbelt i en overgangsperiode på 6 år?)*

Af skemaet s. 62 fremgår at afhentning af dyr til slagteri kan forekomme om natten, hvilket vi på ingen måde kan acceptere. Tunge transporter bør foregå inden for normal arbejdstid og derfor heller ikke i weekender og på helligdage. Det må være rimeligt at der vises hensyn. Det må være forventeligt at industrien på landet også skal opfylde de støjkrav industrien i byen skal. Med henvisning til Ministerens udtalelse er dette også muligt for kommunen at regulere!

Kommunens bemærkninger:

Miljøstyrelsens vejledende støjgrænser er stillet som vilkår både i denne godkendelse og i den for Østermarksvej 11.

I den endelige godkendelse indgår en grundigere vurdering af forøgelsen af antallet af transporter.

Elforbrug

Der bedes oplyst elforbrug i nudrift og ansøgt drift.

Følsomt drikkevandsområde

S. 18

”Anlægget er placeret inden for et område udpeget som følsomt drikkevandsområde.”

”Der vil blive søgt om, at lede regnvand, som falder på tage og befæstede arealer ledes til en faskine, som leder til et dræn, hvorfra regnvandet afledes til nærmeste vandløb.”

Tagvandet vil indeholde kvælstof – dette afledes til vandløb. Men området er følsomt drikkevandsområde. Er der taget højde for det? Vi ønsker at få tilsendt udledningstilladelsen når den foreligger.

Kan der være risiko for afvanding med kvælstof til Natura 2000 (Gudenåen?)

Kommunens bemærkninger:

Anlæg til husdyrproduktion skal være tætte, hvilket betyder at de ikke udgør en risiko for grundvandet. Det vand som afledes via dræn, siver ikke ned til grundvandet. Ved ansøgning om afledning af tagvandet, vil det blive vurderet om der er behov fra et forsinkelsesbassin, inden vandet ledes til dræn.

Ammoniakpåvirkning

Vi ønsker at få fremsendt et kort over alle åløb inkl. terrænhøjder herunder også dræn, så vi kan aflæse om der er direkte/indirekte afvanding til Natura 2000.

”Nærmeste kategori 1-natur er Elle- Aske skov i habitatområde 48, Salten ø, Salten Langsø, Mossø og søer syd for Salten Langsø og dele af Gudenåen, som ligger ca. 4,3 km syd for anlægget.”

Der er andre husdyrbrug som også afleder vand til vandløb som ledes ud i Gudenåen? Er disse

Teknik og Miljø
Miljøbeskyttelse
Skanderborg Fælled 1
8660 Skanderborg

www.skanderborg.dk

indregnet med belastning i forhold til Natura 2000 området? Dokumentation ønskes.

Kommunens bemærkninger:

Deposition af ammoniak på naturområder beregnes i ansøgningsystemet, hvilket fremgår af miljøgodkendelsen. Tab af kvælstof via drænvand kommer langt overvejende fra markdriften, som ikke er en del af miljøgodkendelsen (dette blev skilt fra ved en lovændring i 2017).

Andre naturområder

Tabel 2-7 forstår vi ikke.

”Mer-deposition fra sidste udvidelse til ansøgt kgN/ha/år” – hvilken sidste udvidelse?

Dokumentation for denne ønskes fremsendt

”Mer-deposition fra 2012 til ansøgt kgN/ha/år” hvad er der lavet/ansøgt om i 2012? dokumentation for dette ønskes fremsendt.

Kommunens bemærkninger:

Der blev ikke nødvendigvis ændret noget i 2012, men i loven er der krav om, at mer-udledningerne vurderes både i forhold til den nuværende drift og den drift som var på ejendommen for 8 år siden. I dette tilfælde det er det samme.

S. 22

”Ifølge beregningerne fra ansøgningsystemet vil merdepositionen på områder omfattet af § 3 i naturbeskyttelsesloven være 0 kg N/ha/år, når alle produktionsudvidelser fra de sidste 8 år medregnes. Merdepositionen er dermed under 1 kg, og Skanderborg Kommune har derfor ikke grundlag for at stille vilkår om at mindske merdepositionen yderligere.”

Mosen syd for anlægget skal modtage 0,1 KgN i totaldeposition. Er der i dette taget højde for merdepositionen fra sidste miljøgodkendelse af Østermarksvej 11? I den var Mosen max belastet.

Kommunens bemærkninger:

Moser uden for Natura2000 er i husdyrbrugloven defineret som kategori 3 natur. Det ’skrappest’ krav kommunerne må stille til kategori3 områder, er maksimalt 1 kg mer-deposition. Dette krav er stillet i dette tilfælde i forhold til skoven nord for Hårbyvej 43.

Skov

”En naturbesigtigelse af skoven kan evt. præcisere tålegrænsen yderligere inden for intervallet 10 – 20 kg N/ha/år. Det mest optimale tidspunkt for naturbesigtigelser er maj/juni måned.”

”Grundet besigtigelsesdatoen kan der nemt være karplantearter, der er overset.”

Det ser ud til at flere af de arter der er fundet fremgår af skovlovens § 25 liste (herunder rød glente der yngler i skoven) Men vi savner at Skanderborg kommune forholder sig til dette. Vurderingen af skoven er lavet i oktober 2019. Skanderborg kommune har derfor haft god tid til at lave vurderingen på det optimale tidspunkt for naturbesigtigelser, hvorfor er det ikke sket?

I øvrigt virker det påfaldende, at man i materialet kan læse, at man i oktober 2019 laver

Teknik og Miljø
Miljøbeskyttelse
Skanderborg Fælled 1
8660 Skanderborg

www.skanderborg.dk

besigtigelse af skoven, på baggrund af en henvendelse om udvidelse af Hårbyvej 43. I materialet til Miljøgodkendelse af Østermarksvej 11 fra januar 2020, kan man læse at Hårbyvej 43 planlægges nedlagt med udvidelsen af Østermarksvej 11. Det ønsker vi en uddybende forklaring på.

Hele skovområdet nord for anlægget er udpeget til økologiske forbindelser. Er der taget højde for dette? Desuden er store dele af skovområdet udpeget i kommuneplanen til naturbeskyttelsesinteresser.

Vi vil til stadighed mene, at skoven er udsat for en meget stor ammoniakpåvirkning fra alle omkringliggende husdyrbrug.

Derudover står der i miljøgodkendelsen af Østermarksvej 11 fra 2020 (i forbindelse med ammoniakpåvirkning af naturområder), at Hårbyvej 43 på sigt *nedlægges*. Dette er så ikke tilfældet og derfor kræver vi en ny beregning af ammoniakbelastningen til skovområdet, hvori der tages højde for det korrekte antal belastende husdyrbrug.

På Hårbyvej 47 er der også husdyrbrug. Er der taget højde for ammoniakbelastning fra dette husdyrbrug til skoven?

Stormosen syd for anlægget vil med udvidelsen modtage en totaldeposition på 0,1 KgN/ha/år. Men i ansøgningen for Østermarksvej 11 skal mosen tåle meget mere kvælstof:

Da mosen ikke er zoneopdelt i ansøgningsmaterialet til Hårbyvej 43, er det svært at beregne en samlet deposition. Men der burde kalkuleres med kumulation. Blot den nordlige ende vil altså samlet få en totaldeposition på 1,8 KgN/ha/år. Hertil skal lægges baggrundsbelastningen på 12,1 KgN/ha/år. De øvrige zoner skal modtage langt mere, men er behændigt undgået zoneopdelingen i indeværende ansøgning. Hvad er den reelle samlede deposition til dette område?

Kommunens bemærkninger:

Beregningen af deposition til mosen er foretaget til det nærmeste punkt i mosen, og her beregnet til totaldeposition 0,1 kg N/ha/år. Den øvrige del af mosen ligger længere væk, hvorved deponeringen af kvælstof fra Hårbyvej 43 bliver mindre. Tålegrænsen for den nordlige ende af mosen er vurderet til 10-15 kg N/ha/år. Med yderligere 0,1 kg N/ha/år fra Hårbyvej 43, vil tålegrænsen fortsat være overholdt. Da der ikke kommer en beregningsmæssig målbar mer-deposition i mosen, har kommune ikke lovgivningsmæssigt grundlag for at stille skærpene vilkår.

Sø (4.1) på ejendommen Hårbyvej 43:

Søens belastning *reduceres* i forhold til ammoniakbelastning ved nudrift med -1,5 kgN/ha/år. Og ender på en totalbelastning på 1 Kg N/ha/år. Dette undrer da der er tale om et større anlæg med en højere ammoniakudledning. Hvordan kan dette lade sig gøre? Der er ikke lavet registreringer af arter i søen. Hvordan kan kommunen sikre sig at fx stor vandsalamander ikke yngler/lever her, da denne er registreret i 2016?

Kommunens bemærkninger:

Den ansøgte stald ligger længere væk fra den omtalte sø end det nuværende anlæg, og der bliver kun en begrænset mer-udledning af ammoniak, fordi der vil blive anvendt forsuring af gylle i den nye anlæg.

Teknik og Miljø
Miljøbeskyttelse
Skanderborg Fælled 1
8660 Skanderborg

www.skanderborg.dk

Bilag IV arter

s. 25 "Ammoniakdepositionen fra produktionen til vandhuller i nærheden vurderes at være ubetydelig i forhold til den næringsstofftilførsel, der sker med vand fra omkringliggende marker. Stor vandsalamanders levesteder vurderes dermed ikke at blive påvirket af ammoniakemission fra staldanlægget."

Skanderborg kommune ved at stor vandsalamander findes i området. Om levesteder påvirkes af næringsstofftilførsel fra omkringliggende marker eller fra selve produktionen er sådan set ligegyldigt. Hvis levestedet forringes, vil det påvirke arten negativt uanset hvad. Og det er kommunens ansvar at beskytte arter på habitatdirektivets bilag IV liste.

Ifølge Habitatbekendtgørelsen § 10. "*Ved administration af de i §§ 7 og 8 nævnte bestemmelser kan der ikke gives tilladelse, dispensation, godkendelse mv., hvis det ansøgte kan 1) beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er optaget i habitatdirektivets bilag IV, litra a)*".

Bilag IV-arterne og deres yngle- og rasteområder er strengt beskyttede under Habitatdirektivets artikel 12, litra d), endvidere er der forbud mod forsætligt at forstyrre arterne, hvor de yngler, vandrer og overvintrer; Habitatdirektivets artikel 12, litra b). Vi henviser derudover til Naturstyrelsens vejledning til Naturbeskyttelseslovens § 3 samt domsigelse (Miljøministeriet, 2009); "*Der skal foreligge særlige omstændigheder, før der kan gives dispensation til foranstaltninger, som ændrer tilstanden i de beskyttede naturtyper, når ændringerne er væsentlige eller i modstrid med ønsket om at opretholde de pågældende naturtyper som sadanne. Reglerne er under et udtryk for en generel samfundsmæssig interesse i, at de beskyttede naturtyper opretholdes og ikke løbende forringes. Det er saledes ikke nok, at der er påvist en væsentlig jordbrugs- eller anden økonomisk eller rekreativ interesse i, at et indgreb finder sted jf. MAD2004.1096.*"

Naturbeskyttelseslovens § 3 er en forbudsbestemmelse, der, ifølge Naturbeskyttelseslovens § 65, stk. 2, giver kommunen mulighed for at give dispensation fra forbuddet i *særlige tilfælde*, som f.eks. til naturforbedrende projekter. Et husdyrbrug, der forringer naturtilstanden kan ikke siges at gå ind under denne betegnelse og ansøger kan derfor ikke få en dispensation fra forbuddet. Derfor er det uansvarligt at tillade en merbelastning af kvælstofudledning i et område med rødlistede arter/bilag IV arter af padder (og vegetation).

Vi opfordrer til, at kommunen genovervejer ammoniakdepositionen til de naturpunkter som får tildelt kvælstof, samt om der kan ske en negativ påvirkning af oplandets Natura 2000 områder og bilag IV-arter.

Kommunens bemærkninger:

Når mer-depositionen er under 1 kg N/ha/år til kategori 3 natur er det fastsat i lovgivningen, at kommunen ikke må stille yderligere vilkår i den forbindelse.

Landskabelig udpegninger

S. 25

Området er i kommuneplanen udlagt med 'Generel landskabelig interesse'...

Området, hvor ejendommen ligger, er udpeget med specifik geologisk bevaringsværdi.

Teknik og Miljø
Miljøbeskyttelse
Skanderborg Fælled 1
8660 Skanderborg

www.skanderborg.dk

S.27

”På den baggrund vurderer vi, at de geologiske interesser ikke påvirkes af den nye staldbygning og gyllebeholder og dermed efterleves kommuneplanens retningslinjer om bevaringsværdigt landskab og geologiske interesser.”

I kommuneplanen står *”2.Råstofindvinding, terrænregulering og jorddeponering, som kan ødelægge de karakteristiske landskabsformer, samt byggeri og anlægsarbejder, skovrejsning, beplantning m.v., som kan sløre landskabets dannelsesformer, skal så vidt muligt undgås i områder af særlig geologisk interesse.”*

Vi mener at det netop vil påvirke de geologiske interesser og den geologiske bevaringsværdi. Skanderborg Kommune er forpligtet til at arbejde for at realisere egen kommuneplan.

Kommunens bemærkninger:

Der indgår en vurdering af dette i godkendelsen.

BAT

De eksisterende stalde har intet BAT krav. Tallet virker derfor meget højt. Det skal sikres at der ikke er en overgangsperiode hvor alle staldafsnit er i brug, da det ellers vil give en langt højere emission end tilladt. Derfor bør der stilles vilkår om at udtage/nedlægge de gamle stalde (og dokumentere dette overfor kommunen) før den nye stald tages i brug.

Kommunens bemærkninger:

Der er krav om max produktionsareal, som kun omfatter den nye stald.

Ophør

S. 37 i bilag:

”Hvis husdyrproduktionen på ejendommen ophører, vil anlægget blive tømt og rengjort således at der ikke opstår risiko for forurening eller unødigt risiko for skadedyr”

Hvis husdyrbruget ophører, bør der være krav om at staldanlæg fjernes helt.

Kommunens bemærkninger:

Der er lovgivningsmæssigt grundlag for at stille krav om fjernelse af bygninger, der ligger i tilknytning til den eksisterende bygningsmasse.

Sundhed

S. 73 + 74 i bilag

3.1.1. Befolkningen og menneskers sundhed (D1c)

”Husdyrbrugets indretning, drift og beliggenhed er beskrevet i afsnit B. Herunder bl.a. emissioner i form af ammoniak (afsnit 2.5), lugt (afsnit 2.6), støj (afsnit 2.7.3) og støv (afsnit 2.7.4) og lys (2.7.5) som kan være til gene for omgivelserne og påvirke menneskers sundhed og trivsel. Disse forhold vil derfor ikke blive nærmere beskrevet her.”

”Det vurderes, at husdyrbruget ikke udgør en særlig sundhedsrisiko, samt at husdyrbruget kan godkendes som ansøgt uden at være til gene for menneskers sundhed.”

Teknik og Miljø
Miljøbeskyttelse
Skanderborg Fælled 1
8660 Skanderborg

www.skanderborg.dk

Dette er mangelfuldt. Se nedenfor.

Sundhedsrisiko for omkringboende

I forvejen er området omkring Hårbyvej 43 voldsomt belastet af mange husdyrbrug, særligt svinebedrifter. Derfor er det meget bekymrende for borgerne i området at skulle se frem til yderligere at få placeret en svinestald i netop dette område.

I bilag s.74 står der:

”Det vurderes, at husdyrbruget ikke udgør en særlig sundhedsrisiko, samt at husdyrbruget kan godkendes som ansøgt uden at være til gene for menneskers sundhed.”

Kan kommunen dokumentere dette? Er der videnskabeligt belæg for denne vurdering eller er det kommunens/ansøgers subjektive vurdering? Vi ønsker dokumentation for, at den ansøgte svineproduktion hverken direkte eller indirekte har påvirkning på befolkningens eller menneskers sundhed.

Afsnittet i miljøkonsekvensrapporten om *”påvirkning på befolkningen og menneskers sundhed”* samt *”biologisk mangfoldighed med særlig vægt på kategori 1- og 2-natur samt bilag IV-arter”* er på ingen måde fyldestgørende.

Desuden anerkender vi ikke forfatter af miljøkonsekvensrapporten Tina Madsen, Agri Nord, Cand. Agro, som værende en kompetent ekspert på området, som har den fornødne erfaring eller uddannelse til at kunne vurdere husdyrbrugets helbredsmæssige påvirkninger af de nærboende menneskers sundhed. Her skal der en vurdering fra en, uafhængig fra ansøger, faglig ekspert ind over, samt henvisninger til relevante og troværdige undersøgelser.

Ansøger har heller ikke, ved hjælp af eksperter, undersøgt de omkringboendes sundhedstilstand og konkret vurderet, hvordan denne tilstand kan blive påvirket af fx emissionen af mikroorganismer, bakterier, partikler og dampformige stoffer såsom svovlbrinte, ammoniak, mercaptaner og metan, som produktionen må forventes at afstedkomme.

I december 2020 blev en rapport om helbredsrisici for omkringboende til store husdyrbrug offentliggjort af Institut for folkesundhed, Aarhus Universitet. Denne påviste en ganske sandsynlig forstørret risiko for helbredsgener ved naboskab til store husdyrbrug, særligt svinebedrifter.

Undersøgelsen var en gennemgang af udenlandske studier, og lige nu afventes en dansk undersøgelse. Med dette in mente og den nuværende debat om epidemi-risiko fra store husdyrproduktioner, samt den allerede tilstedeværende risiko for multiresistente bakterier (MRSA) fra staldanlæg, er det derfor endnu vigtigere, at der udvises et forsigtighedsprincip, og at kommunen sørger for at opfylde de krav der er sat i husdyrgodkendelseslovens § 4, stk. 6.

Særligt opmærksomhed henledes på:

Stk. 7. Ansøger skal sikre, at miljøkonsekvensrapporten er udarbejdet af kvalificerede og kompetente eksperter.

[No. 401: Review of the scientific evidence of air pollution causing health effects in people living in the vicinity of concentrated animal feeding operations \(CAFOs\)](#)

Stk. 8. Kommunalbestyrelsen skal gennemgå miljøkonsekvensrapporten med inddragelse af den fornødne

Teknik og Miljø
Miljøbeskyttelse
Skanderborg Fælled 1
8660 Skanderborg

www.skanderborg.dk

ekspertise og kan i fornødent omfang indhente yderligere oplysninger fra ansøger til opfyldelse af kravene i stk. 1-7.

Vi gør hermed kommunen opmærksom på, at miljøkonsekvensrapporten ikke er fyldestgørende, og dermed ikke opfylder lovgivningens krav.

Vi opfordrer kommunen til at sikre og dokumentere, at påvirkningen af befolkningen og menneskers sundhed vurderes og undersøges af kvalificerede og kompetente eksperter, samt at

der gøres brug af den fornødne ekspertise.

På s. 74 i bilag står der:

”Husdyrbrugets indretning, drift og beliggenhed er beskrevet i afsnit B. Herunder bl.a. emissioner i form af ammoniak (afsnit 2.5), lugt (afsnit 2.6), støj (afsnit 2.7.3) og støv (afsnit 2.7.4) og lys (2.7.5) som kan være til gene for omgivelserne og påvirke menneskers sundhed og trivsel. Disse forhold vil derfor ikke blive nærmere beskrevet her.”

Disse forhold vurderer vi ikke er beskrevet fyldestgørende, og vi gør indsigelse imod det. Dels med henvisning til den førmtalte undersøgelse fra Aarhus Universitet (sundhedsrisici for mennesker), og dels at fx ammoniak på alle måder er et skadeligt stof med store negative påvirkninger for fx naturområder.

Vi henviser i øvrigt til en rapport fra den internationale valutafond (IMF), som i november 2020 udkom med en anbefaling til den danske CO2-reduktionsstrategi.

Heri kan læses at store husdyrproduktioner både er skadelige for menneskers helbred og omgivelserne i kraft af luft – og vandforurening med ammoniak:

- *Zoonotic diseases.* Denmark’s animal farming is based predominantly on industrial animal farming methods. These industrial-scale facilities, more commonly known as “factory farms,” where thousands of genetically similar animals are packed together in overcrowded quarters and are vulnerable to disease due to the stress placed on their immune systems by these living conditions, pose pandemic risks because they have been shown to breed lethal bacteria as well as an array of flu viruses, like the bird (poultry) 2006 HPAI (highly pathogenic avian influenza) or the swine 2009 H1N1 flu. Research shows that like “wet” markets in Asia, Africa and South America, these farms create the perfect conditions for rapid amplification and spread of pathogens (Saenz et al., 2006).

- *Air and water pollution.* Both industrial crop and animal agriculture and aquaculture are responsible for the vast majority of air and water pollution globally. Negative human health effects from livestock can arise as respiratory disease from air pollutants, especially ammonia, originating in the leakage of nutrients into the atmosphere and water from the animals and their manure; while both nitrogen and phosphorous (together with other pollutants from animal farming like antibiotics and hormones) from fertilizers leaches through soils into water courses and eventually into lakes, seas and oceans causing severe environmental damages (like eutrophication). A shift to lower livestock populations can help improve Danish air and water on land and at sea, and can help Denmark comply with the EUs revised National Emissions Ceilings Directive targeting reductions in ammonia (NH₃) and non-methane volatile organic compounds (NMVOCs), in addition to nitrogen oxides (NO_x), sulphur dioxide (SO₂) and fine particulate matter (PM_{2.5}).

<https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2020/11/12/Climate-Mitigation-Policy-in-Denmark-A-Prototype-for-Other-Countries-49882>

Teknik og Miljø
Miljøbeskyttelse
Skanderborg Fælled 1
8660 Skanderborg

www.skanderborg.dk

På denne baggrund mener vi, at den udarbejdede miljøgodkendelse og miljøkonsekvensrapport på mange områder er mangelfuld, og dermed ikke kan danne baggrund for en tilladelse til en svineproduktion på Hårbyvej 43.

Med venlig hilsen

Lene og Henrik Brøsted, Østermarksvej 7, 8660 Skanderborg

Tina og Morten Abrahamsen, Hemstokvej 18, 8680 Ry

Teknik og Miljø
Miljøbeskyttelse
Skanderborg Fælled 1
8660 Skanderborg

www.skanderborg.dk